

စိတ်ကူးချိချိအနုပညာ နှိုင်းစာဒုတိယကမ္ဘာပွဲများနှင့် ပတ်သက်
သော အနုပညာ သွားဝယ်မှုကို ပါပီ။

ခေါ်ခေါ်ဖောင်

etics: the study of the theory of (beauty) or the philosophical responses to it. ထင်မြင်ထင်ရှားချေလိက်တို့ ပြုစုစီမံခြင်းတော်
art, its creative sources, its forms and its effects. စာပေဆောင်ပါးများ

Webster's New World Dictionary,
Prentice Hall, Fourth printing, 1989, pp. 21, 22.

အနုပညာ (Aesthetics) နှိုင်းစာ - -

- the study of the (beautiful - -)

Roger Fowler, အထွေထွေအနုပညာ. p. 4

The philosophy of art; the study of the nature of (beauty) in literature and the arts, and the development of criteria for judging beauty.

KATHLEEN MORNER / RALPH RAUCH

NTC's Dictionary of Literary Terms, NTC Publishing Group,
(National Textbook Company, Illinois, USA, 1998, p. 3

- * ဤ - ယူဆချက်/ဖြန့်ဖြူးချက်၊ စာ ၁၇၀။
- * ဒ် - စာမျိုးစုံစေ့စွာအသုံးပြုခြင်း/ဖြန့်ဖြူးချက်၊ စာ ၂၅၅။

ဆရာတော်တော်အောင် နောက်ဆုံးရေးသားခဲ့သော စာအုပ်။

ရေးရေးစောင်

ထင်မိထင်ရှားရဲ့ ချ လိုက်တဲ့ ဖြုတ်စုဖွဲ့စည်းတောင်*

စာပေဆောင်းပါးများ

၁. စာပေဆုံးရှုံး	3.
၂. ရှေးဆရာတော်များ	19.
၃. ဂန္ထဝင်	33.
၄. Romanticism	37.
၅. စာအုပ် texts	61.
၆. ဝတ္ထုတိုရှည်	73.
၇. Plot	97.
၈. Joyce, Epiphany	109.
၉. အင်ဒါ	113.
10 Minimalism	117.
11 Plotless Fiction	122.
12. Fiction ဖွဲ့စည်း	131.
13. ISM - ဖွဲ့	137.
14 Plurality - - -	139.
15. Romantic	141.
16 Conceptualism	147.
17. Sign.	153.
18. foregrounding	158.
19 Glossology/စာအုပ်	163.
၂၀. Literature	175.
၂၁ Metanarrative	183.
၂၂ Some Notes	197.

* - ယုဒသမိုင်း/မူရင်းစာအုပ်၊ စာ ၁၇၀

* - စာအုပ်စုံစုရေးသားရေးအဖွဲ့/မူရင်းစာအုပ်၊ စာ ၂၅၄

zza0015

2300.00 Ks

ထင်မိထင်ရာရေးချလိုက်တဲ့ပြုတ်စပျင်းတောင်းစာပေဆောင်းပါးများ၊ ဇော်ဇော်အောင်
စာမျက်နှာ ၁၉၄ + မျက်နှာ၊ ၁၃ စင်တီ x ၂၀.၅ စင်တီ

ထုတ်ဝေသူ - ဦးစန်းဦး၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ(၀၀၅၃၈)၊ ၈၅၊ ၁၆၄လမ်း၊ တာမွေ၊ ရန်ကင်း၊
ပုံနှိပ်သူ - ဒေါ်ဝင်းမာ၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်(၀၀၄၁၂)၊ ၁၁၇၉၊ မစိုးရိမ်လမ်း၊ ရန်ကင်း၊
၂၀၁၆၊ ဒီဇင်ဘာလ၊ ပထမအကြိမ်၊ အုပ်ရေ ၅၀၀၊

ရောင်းစျေး ၂၃၀၀ ကျပ်

စိတ်ကူးချိုချိုစာအုပ်

ထင်မိထင်ရာရေးချလိုက်တဲ့
ဗြုတ်စဗျင်းတောင်း
စာပေဆောင်းပါးများ
ဇော်ဇော်အောင်

ဆရာဇော်ဇော်အောင်
နောက်ဆုံးရေးသားထားရစ်ခဲ့သောစာအုပ်

ပထမအကြိမ်၊ ၂၀၁၆

mgyc.com

mgyc.com

ဇော်ဇော်အောင်
ထင် *မိထင်ရာရေးချလိုက်တဲ့ ဖြုတ်စဉ်းတောင်း*
စာပေဆောင်းပါးများ

* ကြံ - ယုဆသည် / မြန်မာအဘိဓာန် ၊ စာ ၁၇၀။

* န - အမျိုးစုံရောနှောနေသည့်ပစ္စည်းစု / မြန်မာအဘိဓာန်၊ စာ ၂၅၄။

ဇော်ဇော်အောင်

အနုပညာမှန်သမျှ ဘာမှ အသုံးမကျဘူး။

WILDE

ဘာ - - - စာပေအနုပညာ - - အဲဒါ ဘယ်ကောင့်နာမည်လဲ

ZZA

ဇော်ဇော်အောင် ထင်မိထင်ရာ^၁ ရေးချလိုက်တဲ့
မြတ်စပျင်းတောင်း^၂ စာပေဆောင်းပါးများ။

၁။ ထင်၊ ကြံ ၊ ယူဆသည်၊ မြန်မာအဘိဓာန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန၊ ၂၀၀၈
စာမျက်နှာ (၁၇၀)။

၂။ မြတ်စပျင်းတောင်း ၊ န ၊ အမျိုးစုံရောနေသည့် အသေးအဖွဲ့ပစ္စည်းစု၊ ၎င်း
ညွှန်းပြီး၊ စာမျက်နှာ (၂၅၄)။

စာပေ နဲ့ ရသ

1. စာပေ / Literature

ဖွင့်ဆိုချက် / Defination

The term Literature seems best if we Limit it to the art of Literature, that is, to imaginative Literature.

WELLEK / WARREN

Theory of Literature, Penguin, 1963, P. 22.

It sums -- best to consider as Literature only works in which the aesthetic function is dominant, while we can recognize that there are aesthetic elements, such as style and composition, in works which have a completely different, non-aesthetic purpose, such as scientific treatises, philosophical dissertations, political pamphlets, sermons.

WELLEK / WARREN ညွှန်းပြီး

TOL, P. 25.

Literature is really not a reflection of the social process, but the essence, the abridgement and the summary of all history

WELLEK / WARREN ညွှန်ကြားပြီး
TOL, P. 95.

-- writing is not Literature unless it gives the reader a pleasure which arises not only from the things said, but the way in which they are said.

Stop ford A. Brook

NTC's Dictionary of Literary Terms; Kathleen Morner & Ralph Rausch; NTC publishing group; 1998, USA, P.125

-- imaginative compositions --

Roger Fowler

A Dictionary of Modern Critical Terms: Routledge & Kegan Paul, 1973, London, Boston. P. 105

Since the 19th century, the broader sense of Literature as a totality of written or printed works has given way to more exclusive definitions based on criteria of imaginative, creative, or artistic value, usually related to a work's absence of factual or practical reference (see autotelic). Even more restrictive has been the academic concentration upon poetry, drama and fiction. Until the mid 20th century, many kinds of non-fictional writing - in philosophy, history, biography, criticism, topography*, sciences and politics - were counted as literature; implicit in this broader usage is a definition of literature as that body of works which - for whatever reason - deserves to be preserved as part of the current reproduction of meanings within a given culture (unlike yesterday's newspaper which belongs in disposable category of ephemera.) This sense seems more tenable** than the later attempts to divide literature - as creative, imaginative, fictional or non-fictional / non-practical - from factual writings or practically effective works of propaganda, rhetoric, or didactic writing. - -

Chris Baldick

Oxford concise Dictionary of Lit: Terms: Oup; 2001; New York, P. 141.

* the accurate, detail description of a place

** that can be held, defended or maintained

စံ / လက္ခဏာရပ် / Criteria / Characteristics.

(4)	
1. imaginative	စိတ်ကူး
2. creative	တီထွင်ဖန်တီး
3. artistic	အနုပညာမြောက်
4. Language	ဘာသာစကား
(7)	
1. creative	တီထွင်ဖန်တီး
2. imaginative	စိတ်ကူးကွန့်မြူး
3. fictional / fictitious	တကယ်မဟုတ်
4. artistic	အနုပညာမြောက်
5. aesthetic	ရသပေး
6. deformation	အစစ်အမှန်ကို ပုံပြောင်း
7. language	ဘာသာစကားသုံး

❖ အခုတင်ပြခဲ့သမျှ အဆိုအမိန့်တွေဟာ ထိပ်တန်းပညာရှင်ကြီးများရဲ့ အဆိုအမိန့်တွေဖြစ်တယ်။ (ပြောရေးဆိုခွင့်) ရှိတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတွေပါ။ (လူငယ်ကျောင်းသား ကျောင်းသူ လေ့လာသူများအတွက် တင်ပြခဲ့တာပါ) စံ/လက္ခဏာရပ် (၄) ခု (၇) ခုက ကျွန်တော့်အယူအဆတွေ ဖြစ်တယ်။ မကြိုက်ရင် ကန့်ကွက်ရေးကြပါ။ လိုနေတယ် ထင်ရင်လည်း ဖြည့်စွက်ကြပါ။ (ခွဲပေမယ့် အတူတူပါပဲ)

❖ အခုတင်ပြခဲ့သမျှ မြင်တွေ့ရတဲ့အတိုင်း စံ/လက္ခဏာရပ်တွေမှာ ... စိတ်ကူး/ imagination နဲ့ ရသ/ Aesthetics ဒီနှစ်ရပ်က အရေးပါနေတယ်လို့ ထင်မြင်ယူဆဖွယ် ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော့်သဘောကတော့ ... အရေးပါတယ်လို့ ယူဆပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ... ကျွန်တော့်သဘောပြောရရင် နောက်ထပ် အလေးမထားလို့မဖြစ်တဲ့ လက္ခဏာရပ် (၂) ရပ်ရှိပါသေးတယ်။

၁။ ဘာသာစကား	Language.
၂။ တကယ်မဟုတ်ခြင်း	Fiction.

အထက်က (၂) ချက်နဲ့ ပေါင်းရင် - ဒီလိုဖြစ်မယ်။

၁။ စိတ်ကူး	Imagination.
၂။ ရသ	Aesthetics.
၃။ ဘာသာစကား	Language.
၄။ တကယ်မဟုတ်	Fiction.

(ဒီမှာ FICTION/တကယ်မဟုတ်ခြင်း) ဆိုတာက ရှင်းစရာ လင်းစရာ ပြဿနာတွေ ရှိလာလိမ့်မယ်။ ဆက်ပြောရင်းနဲ့ ရှင်းသွားပါ့မယ်။ အခုကျွန်တော့် အကြိုက်ကတော့ ...

၁။ စိတ်ကူး	Imagination.	ဘာ	L F
၂။ ရသ	Aesthetics.	စိတ်	I / ?
၃။ ဘာသာစကား	Language.	ရ	AA
၄။ တကယ်မဟုတ်	Fiction	ကယ်	F L

ဆိုတဲ့ (IALF) လက္ခဏာရပ်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလေးချက်နဲ့ ဖွင့်ဆိုတာကို ကြိုက်ပါတယ်။ ဆက်ပြောရဦးမှာပေါ့။ အခုမှ အစရှိသေးတယ်။ Fiction ကိုပြောမယ်လို့ အထက်မှာ ရေးခဲ့တယ်။ သူလာရင် ပြောဖို့ရှိတာက ပြောရမှာက ရသ/ AESTHETICS ... ဖြစ်ပါတယ်။ ပြောချင်တာတွေ

များနေလို့ ပြောဖို့ ကျန်သွားတာရှိတယ်။ ခွင့်လွှတ်ကြပါ။ ကျွန်တော့်
စာအုပ် (ဖတ်စာ၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေတိုက်၊ ၂၀၀၄ စာမျက်နှာ (၂၀)
မှာ ဒီလို ဖွင့်ဆိုခဲ့တယ်) တိုက်ဆိုင်ကြည့်ကြပါ။

စာပေဆိုသည်မှာ

- ၁။ အနုပညာပစ္စည်းဖြစ်သည်
- ၂။ ခံစားမှုကို ပြန်လည်ဖန်တီးသည်
- ၃။ ရသလွှမ်းမိုးကဲလွန်နေသည်
- ၄။ စိတ်ကူးကွန့်မြူးသည်
- ၅။ ဘာသာစကားကို သုံးထားသည်။

ဆက်လက်ပွားများကြဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။

1. ရသ / AESTHETICS

- ❖ ရသ ဆိုတာဘာလဲ။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် စာပေဝေဖန်ရေးဆရာ ဘာညာနဲ့ ဆင်ဖမ်းမလို ကျားဖမ်းမလို လုပ်လာခဲ့တာ အခုမှ မြွေလည်ပင်း ဆုပ် မိလျက်သား ဖြစ်နေပြီ။ ဆုပ်မိမှတော့ တင်းတင်းသာ ဆက်ဆုပ်ပေရော။ (ရသ) ဆိုတာဘာလဲ။

(ရသ)ဆိုတာ အလွယ်ဆုံးပြောရရင် နှစ်သက်ကြည်နူးမှု ပဲ။ တစ်နည်းပြောရင် သဘောကျသွားစေတာ မျိုးပါပဲ။

သိပ်ခက်ခဲ နက်နဲပါတယ်။ ကျွန်တော်လည်း အင်မတန် ကြိုးစားပြော နေရတာပါ။ အရပ်စကားနဲ့ အရပ်သား နားလည်ဖို့ ကြိုးစားရမှာပါ။ ဒီမှာ ကြားဖြတ်ပြောစရာကလေး ရှိလာပြန်တယ်။ ကျွန်တော်ကလည်း ဒီလိုကိစ္စမျိုးဆိုရင် နေကို မနေနိုင်ဘူး။ ပြောကို ပြောရမှ။ ဘာလဲဆိုတော့ ...။ အရပ်စကားနဲ့ အရပ်သား နားလည်အောင် ပြောတယ်ဆိုတာမျိုး ... ရွာကလူတွေ ဆိုတဲ့ ကျွန်တော့် အသုံးအနှုန်းမျိုးကို မကြိုက်ကြလို့ ကွယ်ရာမှာ ခပ်ငေါ့ငေါ့ ပြောကြသတဲ့။ ငေါ့ဗရော့ ..ပေါ့။ ကျွန်တော် အရေးမစိုက်ပါဘူး။ ကျွန်တော့် မူလရည်ရွယ်ရင်းက သာမန်စာဖတ် ပရိသတ် နားလည်ဖို့ ဖြစ်တယ်။ ပညာရပ်စကား ပြောရတဲ့အခါတွေလည်း ရှိတယ်။ တက္ကသိုလ်ပညာပဒေသာစာစောင်လို နေရာမျိုးမှာ ဆောင်းပါး ရေးခဲ့ဖူးတယ်။ ပညာရပ်စာတမ်းတွေ ဖတ်ခဲ့ဖူးတယ်။ အဲဒါကိုလည်း

ကြားတယ်လို့ ပြောကြဦးမှာလား။ ပြောဗရော ---ပါပဲ။ ကျွန်တော် အရေးမစိုက်ပါ။ ဆိုချင်တာက အကြောင်းအရာကို လိုက်လို့ ပညာရပ် စကား ပြောတဲ့အခါ ခက်ခဲသွားတာတွေ၊ နားမလည်နိုင်အောင် ဖြစ်တာတွေ ရှိလာမှာပေါ့။ အဲဒါကို ချိန်ဖို့လိုပါတယ်။ အကုန်လုံးကိုလည်း လွယ်အောင် ရေးလို့ ရချင်မှ ရမယ်။ အကုန်လုံး ခက်ခဲနေပြန်ရင်လည်း အများနားလည် ဖို့ဆိုတဲ့ ဘက်က အားနည်းသွားလိမ့်မယ်။ တစ်ခုတော့ရှိတယ်ပေါ့၊ ကျေးဇူးရှင် လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး (၁၈၄၇ - ၁၉၂၃) တို့လို ပါရမီရှင်တွေကျတော့ အင်မတန် ခက်ခဲနက်နဲတဲ့ မြတ်ဗုဒ္ဓတရားတော် အဆီအနှစ်တွေကို သာမန်လူတွေ နားလည်အောင် ရေးနိုင်စွမ်းရှိတယ်။ (ပရမတ္ထသမုပ္ပါဒဒီပနီ၊ ဗောဓိပက္ခိယဒီပနီ၊ ဥတ္တမပုရိသဒီပနီ၊ ပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇနာပါဠိနိဿယကျမ်း)---ကျမ်းပေါင်း (ခြောက်ဆယ်) (၆၀) လောက် ပြုစုတော်မူခဲ့တယ်။ ပါရမီရှင်ကိုး။ ကျွန်တော်တို့လို ဂျာတိဂျာလည် ---တွေ အဖို့က သိပ်အားထုတ်ရပါတယ်။ အမှားအယွင်း အလိုအပိုရှိရင် ခွင့်လွှတ်ကြပါ။ ကိုယ်တိုင်က စာတစ်အုပ်၊ စာတစ်ပုဒ် မပြောနဲ့၊ စာတစ် ကြောင်းတောင် မရေးဖူးဘဲနဲ့၊ နေရာတကာ ဝင်ဝင်ပါတတ်တဲ့ (ဂျပလွတ်) ---တွေကြောင့် ကျွန်တော်တို့ စာပေလောကဆိုတဲ့ ရွာနာတယ်။ ဘေးရောက်တာ များသွားပြီ။ ခွင့်လွှတ်ကြပါ။ မူလကို ပြန်သွားပါမယ်။ (ရသ)ဆိုတာဘာလဲ။ ကျွန်တော့် အယူအဆ ---။

(ရသ)ဆိုတာ နှစ်သက်ကြည်နူးမှု ဖြစ်တယ်။
သဘောကျသွားစေတာမျိုးပါပဲ။

စာစကား၊ ပညာရပ်စကားနဲ့ ပြောရရင် (လက်ရင်း အဘိဓာန်အနက်မျိုး) ဆိုပါတော့။ ဒီလိုရှိတယ်။

aesthetics : the study or theory of (beauty) & of the psychological responses to it; specif., the branch of philosophy dealing with arts, it's creative sources, its forms and it, effects.

Webster's New world Dictionary,
Prentice Hall, fourth printing, 1989, pp. 21, 22.

ဒီလိုလည်းရှိတယ်၊ ရသ (Aesthetics)ဆိုတာ ---

--- the study of the (beautiful ---)

Roger Fowler, အထက်တွင် ညွှန်းပြီး P. 4

Fowler က အလွယ်ဆုံးပဲ။ (အလှအပကို လေ့လာတာ) နောက်တော့ ဒီလိုလည်း ဖွင့်ကြတယ်။

The Philosophy of art; the study of the nature of (beauty) in literature and the arts, and the development of criteria for judging beauty.

KATHLEEN MORNER / RALPH RAUCH

NTC's Dictionary of Literary Terms, NTC Publishing Group,
(National Textbook Company, Illinois, USA, 1998, P.3)

အနုပညာရဲ့ ဒဿနပါပဲ။ စာပေနဲ့ အနုပညာအရပ်ရပ်မှာ တွေ့ရတဲ့ (အလှ)ရဲ့ သဘာဝကို လေ့လာတာ၊ အလှကိုလှတယ်လို့ ဆုံးဖြတ်တဲ့ စံသတ်မှတ်ချက်တွေ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှု ဘယ်လို ဘယ်ပုံ ရှိတယ်ဆိုတာ လေ့လာတာပါပဲ။ ဒီမှာလည်း (အလှ)ကို အဓိကထားဖော်ပြတယ်။ ဒီလိုလည်း ရှိပြန်တယ်။

-- Philosophical investigation into the nature of (beauty) and the perception of (beauty), especially in the arts; the theory of art or of artistic taste.

CHRIS BALDICK

Oxford Concise Dictionary of Literary Terms,

OUP, 2001, P. 4.

ဒါလည်း အလှရဲ့သဘာဝကို လေ့လာတဲ့ ဒဿနပါပဲ။ အလှအပ (အထူးသဖြင့်) အနုပညာရဲ့အလှအပကို ဘယ်နည်းဘယ်ပုံ ခံစားသလဲ ဆိုတာကို လေ့လာတယ်။ အနုပညာ သီဝရီ (သို့မဟုတ်) အနုပညာ အကြိုက်/နှစ်သက်မှုကို လေ့လာတာလည်း ဖြစ်တယ်။ ချုပ်လိုက်ရရင်တော့ AESTHETICS ဆိုတာကို (ရသပညာ) လို့ အတည်ပြု သတ်မှတ်ထားကြပါတယ်။ ကျွန်တော်လည်း (ရသပညာ)လို့ သုံးသွားပါမယ်။ အခုတင်ပြခဲ့တဲ့ အဆိုအမိန့် ကောက်နုတ်ချက်တွေက ထင်ရှားတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေ၊ Oxford လို့ တက္ကသိုလ်ကြီးက ပညာရှင်တွေရဲ့ အဆိုအမိန့်တွေ ဖြစ်တယ်။ လေးစားရမယ့် ပုဂ္ဂိုလ်တွေချည်းပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ ဒီမှာ စဉ်းစားစရာ ရှိလာပါတယ်။ ပြဿနာကြီးကြီးမားမား စဉ်းစားစရာ ဖြစ်ပါတယ်။ စဉ်းစားစရာ ပြဿနာ တွေကို စမပြောခင် --- အရေးကြီးတာတစ်ခုက --- ကျွန်တော်တို့ရဲ့ --- အစဉ်အလာမှာရှိခဲ့တဲ့ ရသ လေ့လာမှု တွေကို အစဖော်ရ လိမ့်ဦးမယ်လို့ ယူဆမိတာပါပဲ။ အခြားသော (အနောက်တိုင်း) အယူအဆ တွေကိုလည်း ပြောရမှာပါပဲ။ ကျွန်တော်တို့ အစဉ်အလာရိုးရာရှိခဲ့တဲ့ အယူအဆတွေကိုလည်း ပြောရမှာပါပဲ။

❖ ကျွန်တော်တို့မှာ --- အရှင်သဃ်ရက္ခိတဆရာတော်ဘုရားကြီး ရဲ့ မူလ လက်ရင်းဖြစ်တဲ့ ကျွန်တော်တို့ အဦးအစ တန်ဖိုးထားရမယ့် သုဗောဓာ လင်္ကာကျမ်းကြီး က အစပြုလို့ ကုန်းဘောင်ခေတ်နှောင်းမှာ ယောမင်းကြီး ရဲ့ နိဿယသစ် ကျွန်တော်တို့ခေတ်မှာ ဆရာကြီးဇော်ဂျီ ဖွင့်ဆိုပြုစုတဲ့ ရသစာပေအဖွင့်နဲ့ နိဒါန်း စတဲ့ ကျမ်းကြီးကျမ်းခိုင်တွေ ရှိခဲ့တယ်။ တခြား ဆရာတွေ ပြုစုခဲ့ကြတဲ့ (ကဗျာဖွဲ့နည်းကျမ်း) တွေလည်း ရှိခဲ့ပါတယ်။

အဲသလို ကဗျာဖွဲ့နည်း ကျမ်းတွေမှာလည်း (ရသ)အကြောင်း (ဂုဏ်) အကြောင်း စသည်ဖြင့် ပါရှိခဲ့ပါတယ်။ အဘိုးမှိုင်းရဲ့ ကဗျာသာရတ္ထသင်္ဂြိုဟ် ဦးထွန်းရွှေ ရဲ့ ကဗျာစွယ်စုံ --- စသည်။ ကျွန်တော်တို့ အများနားယဉ်နေတဲ့ --- (ရသကိုးပါး) ဆိုတာလည်း ဒီလိုရှိခဲ့တယ်။

ရသ : ၂ ၊ သာယာသောခံစားမှု (ပါ၊ ရသ)

ရသစာပေ : ၈ ၊ ရသပေါ်အောင် ဖွဲ့နွဲ့ရေးသားထားသော လင်္ကာ၊ စကားပြေ စသည်။ (မြန်မာအဘိဓာန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ၂၀၀၈ စာမျက်နှာ - ၃၀၃)

ရသကိုးပါး

ချစ်	သိင်္ဂီရ
ရွှင်	ဟဿ
သနား	ကရုဏာ
တည်ကြား	သန္တ
ကြမ်းကြုတ်	ရဒ္ဒ
စက်ဆုပ်	ဝိဘစ္ဆ
ကြောက်ရွံ့	ဘယာနက
ရဲဝံ့	ဝီရ
အံ့ဩ	အဗ္ဗူတ
နောအရသာ	-
ကျမ်းဝယ်လာ၏	-

ဒါဟာဖြင့် သာမန် စာဖတ်ပရိသတ်များ အလွယ်တကူ သိမှတ်နိုင်အောင် ရှေးဆရာကြီးများ စီမံရေးဖွဲ့ခဲ့တာ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ ရသကိုးပါး ကိုးမျိုးပေါ့။ အစဉ်အလာအလွယ်တကူ ဒီလိုပဲ သိမှတ်ခဲ့ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီလိုလည်း ရှိတယ်။ ကျွန်တော်ကတော့ ကုန်စင်အောင် ဖော်ပြတာပါ။

ရသဆယ်ပါး ဌာယိဘာဝဆယ်မျိုး *

ရတီ	မိန်းမ ယောက်ျားတို့ ချစ်ကြိုက်ခြင်း
ဟာသ	ပြုံးရယ်ခြင်း
သောက	စိုးရိမ်ကြောင့်ကြ သနားကြင်နာခြင်း
ကောဓ	အမျက်ဒေါသကြမ်းကြုတ်ခြင်း
ဥဿာဟ	ရဲရင့်ခြင်းဟူသော လုံ့လဝီရိယ
ဘယ	ကြောက်လန့်ခြင်း
ဖိဂုစ္ဆာ	စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်း
ဝိမှယ	အံ့ဩခြင်း
သမ	ငြိမ်သက်တည်ကြည်ခြင်း
ဝလစ္စ	တဏှာရာဂမဟုတ်သော ချစ်ခြင်း

* ဆရာကြီးသခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း၊ ကဗျာသာရတ္ထသဂြိုဟ်၊
ကျော်လင်းစာပေ၊ ND စာမျက်နှာ ၁၃၈, ၁၅၀။

ဒီမှာ ပိုလာတဲ့ (ရသ)က ဝလစ္စရသ ဖြစ်တယ်။ အဲဒါကို ကျွန်တော်တို့
အဘိုးမှိုင်းက ဒီလို ရှင်းခဲ့တယ်။

ဝလစ္စရသ မှာ မောင်နှင့် နှမ၊ သားနှင့် အမိ၊
တပည့်နှင့် ဆရာတို့၏ ချစ်ခြင်း စသော ရိုးရိုး
ချစ်ခြင်းမျိုးကို ဆိုလိုသည်။
--- မိဘနှင့်သားချစ်ခင်ခြင်းများသည် ရိုးသား
ဖြောင့်မတ်သော ချစ်ခြင်းမျိုးဖြစ်၍ ဝလစ္စရသနှင့်
ပြည့်စုံသည်ဟူ၍ မှတ်ရမည်။

အဘိုးမှိုင်း၊ ကဗျာသာရတ္ထသဂြိုဟ်၊ စာ၊ ၁၃၈, ၁၅၅။

❖ အဲဒီတော့ ကျွန်တော့်သဘောအရ ရသဆယ်ပါး ကိုပဲ အတည်ပြု အခြေခံ
လေ့လာတင်ပြပါ့မယ်။ သိပ်ခက်ခဲ နက်နဲတဲ့ အကြောင်းအရာတွေကိုတော့

(မနိုင်ဝန် ထမ်းသလို ဖြစ်မှာစိုးလို့) ချန်လှပ်ခဲ့ပါတယ်။ ဆောင်းပါးရဲ့ လိုအပ်ချက်ကို မထိခိုက်ပါဘူး။ ပမာအားဖြင့် (ဘာဝ၊ ဝိဘာဝ၊ အနုဘာဝ၊ ဗျာဘိစာရီဘာဝ စတာတွေ အနုဘာဝလေးဆယ်ရှိတာတွေ စသည်တို့ကို မဖော်ပြခဲ့ပါဘူး) အဲဒါတွေက သိပ်အသေးစိတ်လွန်းပါတယ်။ စကား အလျဉ်းသင့်လို့ ပြောရရင် --- အနုဘာဝ (၄၀) ဆိုတာကို အသိတိန်ပါတယ်။ မဟာကုဏ္ဍာလဇာတ်မှာ မြတ်စွာဘုရားရှင်ဟောတော်မူခဲ့တာ ဖြစ်တယ်။ အဲဒီ အနုဘာဝ (၄၀)ကို နိဿယ ရေးတော်မူကြတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေဟာ ထိပ်တန်းက ထိပ်ဆုံးက ပညာရှင်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

(၁) ညောင်ကန်ဆရာတော်၊ (၂) ဒုတိယမောင်းထောင်ဆရာတော်၊ (၃) ယောမင်းကြီး၊ (၄) တောင်တွင်းဆရာတော် ခင်ကြီးပျော်... စဉ်းစား သာကြည့်ကြပါတော့။ ကျွန်တော့်လို အမှုန်အမွှားကလေးက ခပ်ဝေးဝေး တော်ရာမှာ သွားနေပါ့မယ်။ အခု ပြောလက်စကို ပြန်သွားပါမယ်။ ရှေ့မှာတုန်းက။ အဘိဓာန်အနက်ကို ပြခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော့်သဘော အလွယ်ဆုံးပြောရရင်-

ရသဆိုတာ နှစ်သက်ကြည်နူးမှု ပဲ။
တစ်နည်းပြောရင် သဘောကျသွားစေတာ မျိုးပါပဲ။

လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ အခု အဲဒီအစကို ပြန်ကိုင်ရမှာပါပဲ။ ဘယ်က စမလဲ။

ရသခံစားခြင်း

❖ ဒီလိုပြောကြည့်ရအောင်။ ကျွန်တော်တို့ ထမင်းစားကြတဲ့အခါ ဟင်း အမည်စုံနဲ့ (ချိုချဉ်ငန်စပ်) အရသာစုံအောင် စားကြတယ်။ (လျှာ) ပေါ်မှာရလိုက်တဲ့ (အရသာ) စုံကို ကျွန်တော်တို့ (ခံစား) ကြတယ်။ လျှာ ပေါ်ကလို့ပဲ ဆိုကြပါစို့။ အဲဒီလျှာပေါ်က အရသာကို နှစ်သက်ကြတယ်။ သဘောကျကြတယ်။ အဓိကပြောချင်တာကတော့ နှစ်သက်တယ်။ သဘောကျသွားတယ်။ အဲဒါ (အရသာခံစား)လိုက်တာပါပဲ။ ထပ်ပြောရရင် အဲဒါဟာ --- အရသာ ခံစားလိုက်တာပါပဲ။ အဲဒီတော့ --- ကျွန်တော်တို့

လက်ရင်းမူလပြောခဲ့ကြတဲ့ စာပေ / Literature ကို အခြားသော အနုပညာရပ်များ / Arts နဲ့ တစ်ပေါင်းတည်းထားပြီး စဉ်းစားကြမယ်။ ပြောဆိုကြမယ်။ လေ့လာကြမယ်။ စာပေကို ပြောရင် အခြားအနုပညာများ အပါအဝင်လို့ နားလည်မှတ်ယူဖို့ပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ စာပေက လက်ရင်းမူလ အဓိက ဖြစ်ပါတယ်။ ပြောရာဆိုရာမှာ သူ့ကို (စာပေ) ကို အဓိကထား ပြောဆိုသွားမယ်ဆိုတာလည်း နားလည်မှတ်ယူဖို့ပါပဲ။ အခု ဆက်ရ မှာက ---

❖ စာပေအနုပညာ / Literary Art မှာ ရှိတဲ့ ရသ တွေကို ကျွန်တော်တို့ ဘယ်နည်း ဘယ်ပုံ ခံစားသလဲ။ ရသပါတဲ့ စာတွေ ဖတ်လိုက်ရလို့ (ဝါ) စာထဲမှာပါတဲ့ ရသတွေကို ဖတ်လိုက်ရလို့ ကျွန်တော်တို့ ဘယ်လိုခံစားလိုက် ရသလဲ။ အထက်က စာပိုဒ်မှာ --- အရသာခံစားလိုက်တာပါပဲ --- လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဒီလို စဉ်းစားကြည့်ပါမယ်။

❖ ကျွန်တော်တို့ ဖတ်လိုက်တဲ့ စာတစ်ပုဒ် (ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်) မှာ ယောက်ျား လေးနဲ့ မိန်းကလေး၊ လူပျိုကလေးနဲ့ အပျိုကလေးတို့ (ဝါ) ကျားနဲ့ မ တို့ရဲ့ ချစ်ကြိုက်ကြတဲ့ အခန်းတွေ၊ ချစ်ကြိုက်ကြတဲ့ အမူအရာတွေ၊ ချစ်ကြိုက်ကြတဲ့ အပြောအဆိုတွေကို သရုပ်ပါပါ။ ပြောင်ပြောင် မြောက် မြောက် ရေးသားဖွဲ့နွဲ့ ထားတယ်။ ရသသီဝရီ/ ရသတရားကိုယ်သဘော အရ အဲဒီဝတ္ထု၊ အဲဒီအခန်း၊ အဲဒီအရေးအသား အဖွဲ့အနွဲ့တွေဟာ သိင်္ဂီရ ရသမြောက်တယ် လို့ ပြောရပါမယ်။ ဖတ်လိုက်တဲ့ ပရိသတ်ကလည်း ဒီလူပျိုလေးနဲ့ အပျိုလေးတို့ ပြုမူလှုပ်ရှားပုံတွေ၊ အပြောအဆိုတွေကို (နှစ်သက်ကြည်နူးပြီးတော့ သဘောကျသွားတယ်) အဲဒါ အထက်မှာ ပြောခဲ့တဲ့အတိုင်း သိင်္ဂီရရသကို ခံစားလိုက်တာပဲ။

နောက်တစ်ခု စဉ်းစားကြည့်တာပေါ့။ ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားတစ်ကား ဆိုပါ တော့၊ ဒါရိုက်တာ၊ မင်းသား၊ မင်းသမီး၊ ဇာတ်ပို့၊ ဇာတ်ရန် အကုန် အကောင်းတွေချည်းပဲ ဆိုပါစို့။ သိပ်အရေးကြီးတဲ့ ဇာတ်ညွှန်းကလည်း ပထမတန်း၊ ဇာတ်ညွှန်းရေးဆရာရဲ့ ဇာတ်ညွှန်းပဲ။ ဇာတ်က အလွမ်းဇာတ် မင်းသမီးက လင်သေ၊ သားသေ၊ စီးပွားပျက်၊ လူတွေက ဝိုင်းအပြစ်တင်၊

အပေါင်းအသင်းတွေက ရှောင်ကြဉ်ကြ၊ တကယ်တော့ မင်းသမီးမှာ ဘာမှ အပြစ်မရှိဘူး။ တစ်လောကလုံးက သူ့အပေါ် မကောင်းကြတာ၊ မင်းသမီး မျက်ရည်မစဲ၊ ပရိသတ်ကလည်း မျက်ရည်မစဲ၊ ရုပ်ရှင်ရုံ တစ်ရုံလုံး မျက်ရည်နဲ့ မျက်ခွက်ဖြစ်နေတယ်။ အဲဒါ ကရုဏာရသ ခံစား ရတာဖြစ်တယ်။ ဌာယီဘာဝ အနေနဲ့ပြောရင် သောကဌာယီဘာဝ ဖြစ် တယ်။

❖ မေးစရာ ရှိလာတယ်။ (ရသ)ကို အဘိဓာန်က (သာယာသောခံစားမှု) လို့ ဖွင့်တယ် (မြန်မာအဘိဓာန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ၂၀၀၈ စာမျက်နှာ ၃၀၃) လို့ ဖွင့်တယ်။ ကျွန်တော်က (နှစ်သက်ကြည်နူးမှု၊ သဘောကျသွားတာ) လို့ ဖွင့်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ (ကရုဏာရသ)နဲ့ (သောကဌာယီဘာဝ) ခံစားရာ မှာ၊ မျက်ရည်မစဲ ငိုပွဲဆင်ရတယ်လို့ ပြောခဲ့တယ်။ ငိုကြွေးရတာ (သာယာ သောခံစားမှု) လားလို့ မေးစရာဖြစ်လာတယ်။ မှန်ပါတယ်။ မျက်ရည်မစဲ ငိုပွဲဆင်နေရတဲ့ အဖြစ်အပျက်၊ ဇာတ်မင်းသမီးရဲ့ ပြောပုံ၊ ငိုပုံတွေကို မိမိကိုယ်တိုင် မသိလိုက်ဘဲ၊ နှစ်သက် သဘောကျနေတယ်။ မင်းသမီးငိုသလို ကိုယ်ပါလိုက်ပြီး ငိုနေရတာကို ကျေနပ်သဘောကျနေတယ်။ အဲဒါ (ရသ) ခံစားတာပဲ။

❖ နောက်တစ်မျိုး စဉ်းစားကြည့်စို့။ စကားပမာ ပုံဆောင်တာပါ။ ကျွန်တော် တို့ နိုင်ငံတွင်းက သစ်တောတွေ၊ သစ်ပင်တွေကို စည်းမဲ့ ကမ်းမဲ့ အရမ်း (ခုတ်)ပြီး တိုင်းတစ်ပါး (တရုတ်ဆိုပါတော့) ကို ရောင်းတယ်။ တိုင်း တစ်ပါးကလည်း ဝယ်တယ်။ ကြာတော့ သစ်ပင်တွေခုတ်လို့ကုန်၊ သစ် တောတွေ ပြုန်းတော့ --- ဆိုးကျိုးက --- (ရေတွေ လျှံတယ်၊ ရေတွေကြီးတယ်၊ လယ်တွေနစ်မြုပ်ကုန်တယ်) ဒီသတင်းကို ကြားရ၊ ဖတ်ရတော့ (ဒေါသဖြစ်) လာတယ်။ (ရသ) အနေနဲ့ ပြောရင် (ရဒ္ဒရသ) သစ်ခုတ်ရောင်းသူတွေကို (စက်ဆုပ်တဲ့ ဝိဘန္ဓရသ) ဖြစ်ပေါ်လာတယ်။ (ဌာယီဘာဝ) အနေနဲ့ (ကောဓအမျက်ထွက်)လာတယ်။ စိတ်ဆိုးလာတယ်။ ခုတ်ရောင်းတဲ့ တာဝန်ရှိသူတွေ၊ ဝယ်တဲ့ တရုတ်တွေ (စကားပမာပြော တာပါ) ကို (ဇီဂုဏ္ဍာ) (စက်ဆုပ်ရွံရှာ) လာတယ်။ အဲဒီလို ဒေါသထွက်

တာ၊ စက်ဆုပ်ရွံရှာလာတာတွေဟာ (ရသ) အကျိုးဆက် ခံစားခြင်းပဲ၊ ဒေါသထွက်တာ၊ စက်ဆုပ်ရွံရှာတဲ့စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာတာ (သာယာမှု မဟုတ်ဘူး) ဒါပေမဲ့ ဒီခံစားမှု (စိတ်အနေ/ Mind-set) ကို ဖျောက် မပစ်ချင်ဘူး။ စိတ်ထဲက ဖယ်ရှား မပစ်ချင်ဘူး။ ဒေါသထွက်တာ၊ စက်ဆုပ်တာကို လိုလိုလားလား နှစ်သက် လက်ခံထားတယ်။ အဲဒါ (ရသ) ခံစားတာပဲ။

(ရသ) အကြောင်း အတော်အသင့်ပြောခဲ့ပြီးပါပြီ။ လူငယ်များ ဆက်လက် ပွားများကြပါ။

❖ (စာပေ/ အနုပညာ)တစ်ရပ် (Literature/ Literary Art) မှာ အဓိက လက္ခဏာရပ် (၄)ခု ပြောခဲ့တယ်။

၁။ စိတ်ကူး	Imagination.
၂။ ရသ	Aesthetics.
၃။ ဘာသာစကား	Language.
၄။ တကယ်မဟုတ်	Fiction

(ရသ) လိုပဲ အရေးကြီးတာက (စိတ်ကူး / Imagination) ဖြစ်တယ်လို့ လည်း ပြောခဲ့တယ်။ (စိတ်ကူး) နဲ့ တစ်ဆက်တည်း စဉ်းစားရမှာက (တကယ် မဟုတ်ခြင်း / Fiction) ဖြစ်တယ်။

စိတ်ကူး / တကယ်မဟုတ်ခြင်း

စိတ်ကူး အကြောင်း စ စဉ်းစားတာနဲ့ (စိတ်ကူးယဉ်) ဆိုတဲ့စကားက ပေါ်လာတယ်။ စိတ်ကူး(ယဉ်)တယ် ဆိုရာမှာ --- အနက်သဘော (Significance) က --- မဖြစ်နိုင်တာ ဆိုတဲ့သဘောပါလာတယ်။ (မဖြစ်) တာ မဟုတ်ဘူး။ (မဖြစ်နိုင်) တာ ဆိုတာ သတိပြုဖို့ပါ။ ဆိုပါ တော့။ ကျွန်တော်ဟာ မြင်းပျံကြီးစီးပြီးတော့ ရန်ကုန်ကနေ မြစ်ကြီးနားကို သွား တယ်။ ဟိုမှာ သစ်ခိုးထုတ်နေတဲ့ တရုတ်တွေနဲ့ အကျင့်ပျက် မြန်မာ ဝန်ထမ်းတွေကို ကျွန်တော့် လက်ညှိုးနဲ့ တောက်လိုက်တာနဲ့ အကုန်

(ဝက်)တွေ ဖြစ်သွားတယ် ဆိုပါတော့။ အဲဒါ မဖြစ်နိုင်တာပဲ။ လက်ညှိုးနဲ့ တောက်လိုက်တာနဲ့ အကုန်ဝက်တွေ ဖြစ်သွားတယ် ဆိုတာလည်း မဟုတ် နိုင်ဘူး။ (အမှန်တော့ လက်ညှိုးနဲ့ တောက်ချင်တာမဟုတ်ဘူး၊ ငယ်ထိပ်ကို သံတူနဲ့ ထုချင်တာ၊ ထားပါတော့) အဲသလို စိတ်ကူးယဉ်တာ မဟုတ်ဘူး။

ဝတ္ထုဆိုပါတော့၊ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ကွက် အချိတ်အဆက်နဲ့ မြို့ရွာဝန်းကျင် အခင်းအကျင်း၊ ဇာတ်ကောင်တွေရဲ့ ပုံပန်းသွင်ပြင်၊ ပြောပုံ ဆိုပုံတွေကို သဘာဝကျကျ သရုပ်ပေါ်အောင် (စိတ်ကူးရေးဖွဲ့တာမျိုးကို ဆိုလိုတယ်။) စိတ်ကူးနဲ့ ရေးဖွဲ့ထားတာမျိုးပေါ့။ ပညာရှင်တွေက အဲဒီလို စိတ်ကူးအရေး အဖွဲ့မျိုးကို Imaginative composition လို့ခေါ်ကြတယ်။ (ROGER FOWLER ညွှန်းပြီး) အဲဒီလို (စိတ်ကူးနဲ့ ရေးဖွဲ့ခြင်း)နဲ့ တစ်ဆက်တည်း စဉ်းစားရမှာက FICTION / တကယ်မဟုတ်ခြင်း လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။

တကယ်မဟုတ်ခြင်း / FICTION

Fiction : ရဲ့ မူလအဓိပ္ပာယ် / အဘိဓာန်အနက် ဆိုပါစို့ ---

a making up of imaginary happenings;

စိတ်ကူးနဲ့ အဖြစ်အပျက်တွေကို လုပ်ကြံဖန်တီး လိုက်တာပဲ။

ဒီမှာ make up ဆိုတာ တကယ်မရှိတာကို ရှိအောင် (လုပ်ယူလိုက်တာ) ပါပဲ။ အဲဒါကို တမင် (လုပ်ကြံဖန်တီး) တယ်လို့ ကျွန်တော် ပြန်လိုက်တာ ဖြစ်တယ်။

anything made up or imagined, as a statement, story, etc.

အဆိုတစ်ရပ်ဖြစ်စေ၊ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ဖြစ်စေ၊ စိတ်ကူးပြီး (လုပ်ယူ) လိုက်တာ မျိုး

ဒီမှာလည်း Made up ကို imagined နဲ့ တွဲထားတယ်။ စိတ်ကူးနဲ့ (လုပ်ယူ) လိုက်တာပဲ။

နောက်တစ်မျိုးကလည်း ဒီလိုဆိုတယ်။

Literary narratives, collectively, which portray imaginary characters or events, specif: novels and short stories a narrative of this kind.

- ❖ narrative ကို ဇာတ်ကြောင်း လို့ ကျွန်တော် ပြန်ထားပါတယ်။ (Plot ကို ဇာတ်လမ်း လို့ ပြန်ထားပါတယ်။ တခြားဆောင်းပါးတွေမှာပါ။ဒါ ကျွန်တော့်ဘာသာပြန်မျှသာ ဖြစ်ပါတယ်)

Literary narrative ကို စာပေဇာတ်ကြောင်း လို့ ပြန်ရမှာပေါ့။ စင်စစ်တော့ (ဝတ္ထု) ပါပဲ။ ဝတ္ထုရှည်ဝတ္ထုတို နှစ်မျိုးလုံးကို ခေါ်လိုက်တာပဲ။ အဲဒီ (စာပေဇာတ်ကြောင်း/ဝတ္ထု)က ဘာလုပ်သလဲ။

ဇာတ်ဆောင်တွေ / Characters အဖြစ်အပျက်တွေ / events တွေကို ရေးဖွဲ့တယ်၊ သရုပ်ဖော်တယ်၊ ဖန်တီးတယ် / Portray အဲဒီဇာတ်ဆောင်တွေ/ အဖြစ်အပျက်တွေက imaginary / စိတ်ကူးထဲက / စိတ်ကူးနဲ့ ဖန်တီးရေးဖွဲ့ ပုံဖော်ထားတယ်။ ပြန်ပြီးချရေးရရင် ဒီလို ---။

စာပေဇာတ်ကြောင်း (ဝတ္ထု)တွေဟာ စုပေါင်းပြီးတော့ စိတ်ကူးနဲ့ ဇာတ်ဆောင်တွေ အဖြစ်အပျက်တွေကို ရေးဖွဲ့ကြတယ် --- အထူးသဖြင့်ကတော့ ဝတ္ထုရှည်တွေနဲ့ ဝတ္ထုတိုတွေပဲ။ အဲဒီအမျိုးအစား ဇာတ်ကြောင်းတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ (ဇာတ်ကြောင်းတွေဟာ ဝတ္ထုတွေ ဖြစ်ပါတယ်)

- ❖ အဲဒီတော့ အခုပြခဲ့သမျှနဲ့ ချုပ်ရရင် FICTION ဆိုတာ --- စိတ်ကူးနဲ့ ဇာတ်ဆောင်တွေ အဖြစ်အပျက်တွေကို (လုပ်ကြံဖန်တီး) လုပ်ယူလိုက်တာပဲ။ လုပ်ယူဖန်တီးရေးဖွဲ့လိုက်တာပဲ။ အဲဒါကို --- တကယ်မဟုတ်ခြင်း --- လို့ ဆိုလိုတာ ဖြစ်တယ်။

- ❖ တကယ်မဟုတ်ခြင်း ဆိုတာ ရှုပ်ထွေးနိုင်တယ်။ လောကမှာ တကယ်မရှိတဲ့ အကြောင်းအရာ အဖြစ်အပျက်မျိုးတွေနဲ့ ကွဲပြားတယ်။ ဆိုပါတော့

--- ခွေးက လူယောင်ဆောင် ဖန်ဆင်းပြီး အကြီးအကဲ လုပ်နေတာမျိုး။
လူစင်စစ်က ခွေးဖြစ်သွားတာမျိုး --- စတာတွေဟာ စကားအဖြစ်
သာပြောကြတာ တကယ်မ(ဖြစ်)ဘူး (တကယ်အဖြစ်အပျက်)နဲ့ (စိတ်ကူး
ပုံဖော်လိုက်တဲ့ အဖြစ်အပျက်) ကွဲပြားဖို့ လိုပါတယ်။ လေးလေးနက်နက်
ဆင်ခြင်ဖို့ လိုပါတယ်။

ထပ်ပြောဖို့ရှိတာ --- စာရေးဆရာရဲ့ စိတ်ကူးထဲက ထွက်ပေါ်လာတဲ့
ဇာတ်ကြောင်းအရေးအသား။ တကယ်မဟုတ်
ဘူး၊ စာရေးဆရာက တီထွင်ဖန်တီးထားတာ၊
သမိုင်းတို့ အချက်အလက်မှန်တို့နဲ့ မတူဘူး။

--- narrative writing that is the product of
author's IMAGINATION, an invention
rather than actual history or fact.

NTC's Dictionary of Lit: Terms: ညွှန်းပြီး, P. 82.

Fictionကို ကျွန်တော့်ဆရာ၊ ဆရာကြီးဇော်ဂျီ က --- ထိုးဇာတ် လို့
ပြန်ဆိုခဲ့တယ်။ မြန်မာ့အသုံးအနှုန်းနဲ့ တိတိကျကျ ကိုက်ညီနေတာမို့
ဆရာကို ချီးကျူး ဦးညွှတ်ခဲ့ပါတယ်။

တချို့ အဘိဓာန်တွေ၊ စာတွေမှာ **feigning / feign** လို့တောင် ဖွင့်တာ
တွေ့ဖူးပါတယ်။ **feign** ဆိုတာ --- to make up a (story, excuse)
--- invent, pretend, imitate, to make a false show of --- လို့
အဓိပ္ပာယ်အနက်ပေးကြတယ်။ အချုပ်ကတော့ တကယ်မဟုတ်တာကို
ဟုတ်တယ်ထင်အောင် လုပ်ကြံဖန်တီး --- တာပါပဲ။ ထိုးဇာတ် ဆိုတဲ့
ကျွန်တော်တို့ အသုံးကလည်း ဒါပါပဲ။ နည်းနည်းများလာပြီ ထင်ပါတယ်။
တစ်ခန်းချဖို့ သင့်ပါပြီ။ မချခင် ဒီအဆိုကလေး တင်ပြပါမယ်။

FICTION ဆိုတာ --

<p>စိတ်ကူးနဲ့ တီထွင်ထားတာ၊ တကယ် မဟုတ်ဘူး။   အစစ် မဟုတ်ဘူး။ အမှန် မဟုတ်ဘူး။ တကယ်   ရှိမနေဘူး။</p> <p>...Which is invented by imagination and   is therefore not real, true or actually   existent.</p>
--

အခု ချုပ်ဖို့ပဲ ရှိပါတော့တယ်။ ရှေ့မှာတုန်းက --- ကျွန်တော်ကြိုက်တဲ့ ဖွင့်ဆိုချက် / ကျွန်တော့် ဖွင့်ဆိုချက်ကို ဒီလိုပြခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော့် အကြိုက် / ကျွန်တော့် ဖွင့်ဆိုချက်ဆိုတာ ထပ်ပြောခဲ့ပါတယ်။

ဘာသာစကားသုံး	Linguistic	L
စိတ်ကူး	Imagination.	I
ရသ	Aesthetic.	A
တကယ်မဟုတ်	Fiction	F

စိတ်ကူး / ရသ / တကယ်မဟုတ် / အပိုင်းတွေ အတော်အသင့် ရှင်းခဲ့ ပါတယ်။ ဘာသာစကား သုံးတာကတော့ ထင်ရှားပေါ်လွင်ပြီးဖြစ်လို့ မပြောတော့ပါဘူး။ ဒါ အချုပ်ဖွင့်ဆိုချက် --- ပါပဲ။

နောက်ဆက်တွဲအဖြစ်နဲ့ (ရသ) ကို နည်းနည်းပြောပါရစေဦး။

2. ရသ / ထပ်မံတင်ပြခြင်း

- ❖ ကျွန်တော် အောက်ပါအတိုင်း သတ်မှတ်ဖွင့်ဆိုခဲ့ပါတယ်။
သဘောမတူရင်လည်း ကန့်ကွက် ရေးသားကြပါလို့ အရင်ကတည်းကကို ပြောထားပါတယ်။

ရသဆိုတာ နှစ်သက်ကြည်နူးမှု ဖြစ်တယ်။
သဘောကျသွားစေတာမျိုးပါပဲ။

သုဗောဓာလင်္ကာရ ကို အဦးထားပြီး ယောမင်းကြီး၊ အာရိုးသခင်ကိုယ် တော်မှိုင်း၊ ဆရာဇော်ဂျီ တို့ကိုလည်း ကန်တော့ခဲ့ပါတယ်။ သိင်္ဂီရ အစရှိတဲ့ ရသကိုးပါး၊ ရတီ အစရှိတဲ့ ဌာယီဘာဝဆယ်ပါး/ ရသ ဆယ်ပါး တို့ကိုလည်း တင်ပြခဲ့ပါတယ်။ အခု ဆက်ပြောချင်တာက (ဝါ) ထပ်မံတင်ပြချင်တာက --- အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ဖွင့်ဆိုချက် ကောက် နုတ်ချက်တွေဖြစ်တယ်။ ပြောထား ရေးထားကြတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေကလည်း ထင်ရှားကျော်ကြားတဲ့ ပါမောက္ခတွေ၊ ပညာရှင်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ့် ကမ္ဘာ့အဆင့် နံပါတ်တစ် ဆိုတာမျိုးလို ထိတ်ထိတ်ကြီးတွေ ဖြစ်တယ်။ အဲဒီ ဖွင့်ဆိုချက်တွေက ဘာဖြစ်လို့လဲ။ တကယ့်ပညာရှင်ကြီးတွေ ပြောခဲ့၊ ရေးခဲ့ကြတာ မဟုတ်လားလို့ မေးစရာ ရှိတယ်။ အဲဒါကိုပဲ ကျွန်တော် အဓိက တင်ပြချင်တာပါပဲ။ ရှေ့မှာတုန်းကလည်း ပြခဲ့ပါတယ်။ အခု ထပ်တင်ပြပါရစေ။

ROGER FOWLER က (ရသ) **Aesthetics** ဆိုတာ

-- the study of the beautiful --- လို့ ဆိုခဲ့တယ်။

(အထက်တွင် ညွှန်းပြီး)

အလှ/အလှအပ ကို လေ့လာတဲ့ ပညာရပ်လို့ တိုတို ရှင်းရှင်း ဆိုခဲ့တယ်။ ကျန်တဲ့ ကောက်နုတ်ချက်တွေမှာလည်း (အားလုံး)က အလှ/ အလှအပ ကို လေ့လာတဲ့ ပညာရပ်လို့ ဖွင့်ဆိုကြတယ်။ နောက်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက တော့ Oxford က ပညာရှင်တစ်ဦး ဖြစ်တယ်။ သူ့စာအုပ်ကို Oxford တက္ကသိုလ်မှာ ရိုက်နှိပ်ပြီး Oxford တက္ကသိုလ်က ထုတ်ဝေတယ်။ **CHRIS BALDICK** ဆိုတဲ့ ပညာရှင်ပါပဲ။ သူက --- (ရသ) **Aesthetics** ဆိုတာ ---

Philosophical investigation into the nature of beauty and the perception of beauty ---

CHRIS BALDICK

Oxford Concise Dictionary of Lit: Terms

OUP, 2001, p. 3.

ဒီပုဂ္ဂိုလ်ကလည်း အလှ/အလှအပရဲ့သဘာဝ ကို လေ့လာတဲ့ ဒဿန ပညာရပ်လို့ ဆိုတာပဲ။ အဲဒီ အလှအပကို ခံစားခြင်း ကိုလည်း လေ့လာ စူးစမ်းတယ်လို့ ဆိုတယ်။

နောက်ထပ် ကျမ်းတစ်စောင်၊ စာအုပ်တစ်အုပ်ကတော့ အမေရိကန် (အမျိုးသားပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်ကုမ္ပဏီ၊ National Textbook Company) က ထုတ်ဝေတဲ့ (NTC's Dictionary of Lit :Terms) ဖြစ်ပါတယ်။ ပြုစုသူတွေက **KATHLEEN MORNER** နဲ့ **RALPH RAUSCH** တို့ ဖြစ်ကြတယ်။ အဲဒီမှာလည်း-

Aesthetics: The Philosophy of art; the study of the nature of beauty in Literature and the arts, ---

MORNER & RAUSCH

ညွှန်းပြီး၊ 1998, p.3.

အခု ပြခဲ့တာအတွက် (စာပေဝေါဟာရ Lit: terms) အဘိဓာန်တွေကပါ။ သာမန် အဘိဓာန်ကြီးတွေကိုလည်း ပြရပါဦးမယ်။ ရှေ့မှာတုန်းကလည်း ပြခဲ့ပါတယ်။

(ရသ)ဆိုတာ --- the study or theory of beauty of the psychological responses to it; specif., the branch of philosophy dealing with arts, its creative sources, its forms and its effects.

Webster's New World Dictionary,
ညွှန်းပြီး

ရိုးရိုးအဘိဓာန်ကြီးတွေမှာရော၊ စာပေဝေါဟာရ အဘိဓာန်တွေမှာပါ တညီတညွတ်တည်းဆိုကြတာကတော့ --- အလှ/အလှအပ သီဝရီ၊ အလှအပကိုလေ့လာခြင်း၊ အလှအပသဘာဝကို လေ့လာခြင်း၊ အလှအပရဲ့ခံစားမှုကို လေ့လာခြင်း --- တွေချည်းဖြစ်တာ တွေ့မြင်ကြရတဲ့အတိုင်းပါပဲ။ (ရသ) (ရသပညာ) Aestheticsဟာ အလှကိုလေ့လာ စူးစမ်းတယ်ဆိုတဲ့ သဘောက၊ ကဲနေတယ်။ ဒီအချက်ကို ဒီမှာ ကျွန်တော် အဓိကထား ဆွေးနွေးချင်ပါတယ်။

❖ (အလှ)ကိုပဲ ပြောကြမယ်ဆိုပါတော့။ သိပ်ကျယ်ပြန့်လွန်းပါတယ်။ နက်ရှိုင်းလွန်းပါတယ်။ ဘယ်ဟာကို (လှတယ်)လို့ ခေါ်မလဲ (ဝါ) သတ်မှတ်မလဲ။ လူအမျိုးမျိုး၊ အယူအဆအမျိုးမျိုး၊ သူတို့ ကြီးပြင်းခဲ့ရတဲ့ ဘဝပတ်ဝန်းကျင်၊ ယဉ်ကျေးမှုပတ်ဝန်းကျင်၊ အချိန်ကာလတစ်ခုခုမှာ နေရာတစ်နေရာမှာ တည်ရှိနေတဲ့ သဘောထားအယူအဆ၊ ယဉ်ကျေးမှု သတ်မှတ်ချက် --- သိပ်များလွန်းပါတယ်။ လူနှစ်ယောက်ပဲရှိတယ်ထားဦး။ အဲဒီမှာကိုပဲ တစ်ယောက်တစ်မျိုး သဘောထားအယူအဆ ကွဲနိုင်တယ်။ ဒီလိုကိစ္စတွေကို လွမ်းခြုံမိတဲ့ အလှဒဿန ဆိုတာ အင်မတန် ခက်ခဲပါ လိမ့်မယ်။

သူတို့အနောက်တိုင်းရဲ့ (ရသပညာ/ Aesthetics) (Esthetics ,အမေရိကန်က နည်းနည်း သူများထက်ကဲတယ်။ Esthetics လို့ရေးတယ်)

အဲဒါတွေ အတော်အသင့်ပြခဲ့ပါပြီ။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ --- (ကျွန်တော်တို့လို့ ပြောကြပါစို့) ကျွန်တော်တို့ရဲ့ (ရသ/အယူအဆ)တွေလည်း အတော်အသင့် ပြောခဲ့ပါတယ်။ ရှေ့မှာပြောခဲ့တာပါ။ အခုလိုအပ်သေးတယ်ထင်လို့ နည်းနည်းထပ်ပြောပါရစေ။ ကျွန်တော်တို့မှာ ဒီလိုရှိတယ်။

နည်းနည်းထပ်ပြောကြဦးစို့။

ချစ်
ရွှင်
သနား
တည်ကြား
ကြမ်းကြုတ်
စက်ဆုပ်
ကြောက်ရွံ့
ရဲဝံ့
အံ့ဩ
နောအရသာ ကျမ်းဝယ်လာ၏။

(ရသ/ကိုးပါး) မှာ ဝစ္ဆလရသ တစ်ပါးပေါင်းထည့်တော့ (ရသ/ဆယ် ပါး)

(မှတ်ချက်။ ။ အရေးကြီးတဲ့ ကိစ္စတစ်ရပ် ကြားဖြတ် ဖော်ပြချင်ပါ တယ်။

ရသ (၉)ပါးမှာ ထပ်ပေါင်းထည့်တဲ့ ရသကို ခေါ်တာ (၂) မျိုး ကွဲနေတယ်။ ယောမင်းကြီး ရဲ့ (အလင်္ကာနိဿယ) မှာ ဝစ္ဆလရသ လို့ ရှိတယ်။ (ယော၊ အလင်္ကာနိဿယ၊ စာမျက်နှာ ၃၁၇။) အဘိုးသခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း ရဲ့ (ကဗျာသာရတ္ထသင်္ဂြိုဟ်)မှာ ဝလစ္ဆရသ လို့ရှိတယ်။ (မှိုင်း၊ ကဗျာသာရတ္ထသင်္ဂြိုဟ်၊ စာမျက်နှာ ၁၃၈)။

ကျွမ်းကျင်တဲ့ ဆရာကြီးများရဲ့ အဆုံးအဖြတ်ကို ကျွန်
တော်တို့ နာခံမှာပါ)

ဖော်ပြပါ (ရသ / ၁၀ ပါး) ကိုပဲ ဌာယိဘာဝ / ၁၀ ပါး လို့ခေါ်တယ်
လို့ ဆရာတို့ ဆိုမိန့်ခဲ့ကြတယ်။

- ❖ ၎င်း (ဌာယိဘာဝ) ဆယ်မျိုးကို (ရသ/ဆယ်မျိုး) ဟူ၍လည်း ခေါ်ရသည်။
အာဂိုးမှိုင်း၊ ကဗျာသာရတ္ထသဂြိုဟ်၊ စာမျက်နှာ ၁၃၈, ၁၅၀
- ❖ ထို (ဌာယိဘာဝ) တို့သည်ပင်လျှင် (ရသ) မည်၏ဟူလိုသည်။
ယောမင်းကြီး၊ အလင်္ကာနိဿယ၊ စာမျက်နှာ ၃၁၅, ၃၁၆
- ❖ ဌာယိဘာဝ (၁၀)ပါးဆိုတာ ---

ရတီ
ဟာသ
သောက
ကောဓ
ဥဿာဟ
ဘယ
ဖိဂုတ္တာ
ဝိမှယ
သမ
ဝလစ္ဆ

မှိုင်း၊ သာရတ္ထသဂြိုဟ်၊ ညွှန်းပြီး၊ စာ ၁၃၈၊
ယော၊ အလင်္ကာနိဿယ၊ ညွှန်းပြီး၊ စာ ၃၁၆၊

❖ ဌာယိဘာဝ (၁၀)ပါးရဲ့ မြန်မာအဓိပ္ပာယ်တွေက ---

ရတီ	မိန်းမ ယောက်ျားတို့ ချစ်ကြိုက်ခြင်း
ဟာသ	ပြုံးရယ်ခြင်း
သောက	စိုးရိမ်ကြောင့်ကြ သနားကြင်နာခြင်း
ကောဓ	အမျက်ဒေါသကြမ်းကြုတ်ခြင်း
ဥဿာဟ	ရဲရင့်ခြင်းဟူသော လုံ့လဝီရိယ
ဘယ	ကြောက်လန့်ခြင်း
ဇိဂုစ္ဆာ	စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်း
ဝိမှယ	အံ့ဩခြင်း
သမ	ငြိမ်သက်တည်ကြည်ခြင်း
ဝလစ္ဆ	တဏှာရာဂမဟုတ်သော ချစ်ခြင်း

မိုင်း၊ ညွှန်းပြီး၊ စာ ၂၁၃၈။

ရှေ့မှာတုန်းက အနောက်က အယူအဆ တချို့ကို ပြခဲ့ပါတယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ (အလင်္ကာ/ရသ) အယူအဆသဘောတရား အချို့ကို ပြခဲ့ပါတယ်။ အခု တစ်ခါထပ်ပြီး ပြခဲ့ပြန်ပါပြီ။ အငြိမ်သဘင် လူရွှင်တော်တွေ ပြောကြသလို (နှစ်ထပ်ရှိတော့ မှတ်မိတာပေါ့) ဆိုသလိုပါပဲ။ အလေးအနက်သဘောနဲ့ ထပ်ပြောခဲ့တာပါ။ အခု အရေးကြီးတဲ့အချက်၊ အဓိကကျတဲ့ အချက်တစ်ချက်ကို ပြောရပါမယ်။ ဒီလိုရှိတယ် ---။

❖ အင်္ဂလိပ်/အနောက်တိုင်း အယူအဆတွေပြခဲ့တာ။ အားလုံးက ခိုင်လုံတဲ့ အဆင့်ရှိတဲ့ (အဘိဓာန်) တွေ ဖြစ်တယ်။ Oxford တက္ကသိုလ်၊ အမျိုးသားကျောင်းသုံးစာအုပ်အဖွဲ့အစည်း / ကုမ္ပဏီ NTC ဆိုတာတွေ ဖြစ်တယ်။ လူပုဂ္ဂိုလ်တွေအနေနဲ့ကလည်း Wellek နဲ့ Warren ဆိုတာ ထိပ်တန်း သိဝရိ ဆရာကြီးတွေ၊ သိဝရိကို ပြောရင် သူတို့ (၂) ယောက်ကို ဘယ်သူမှ မကျော်ကြဘူး။ Roger Fowler ဆိုတာကလည်း ထိပ်က --- အကုန်ဆရာကြီးတွေလို့ တိုတို ပြောကြပါစို့။ သူတို့ ပြောတာတွေ ကလည်း --- BEAUTY / အလှအပ --- ဆိုတာတွေချည်းပဲ။

Aesthetics ဆိုတာ ---။

- * the study of the beautiful
- * investigation into the nature of beauty
- * the study of the nature of beauty

အဘိဓာန်ကြီးတွေကလည်း * the Study or theory of beauty—

- ❖ အကုန် Beauty / အလှကို အဓိကထားပြောကြတာ လက်တွေ့ မျက်မြင်ပဲ။ ဒီမှာ စဉ်းစားစရာရှိလာတယ်။ ပြဿနာရှိလာတယ်။ ဘာလဲဆိုတော့ --- လိုရင်းကို ပြောကြစို့။

ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ရသ (၉)ပါး ၊ (၁၀)ပါး နောက်တစ်ဆင့်က (ရတီ) အစရှိတဲ့ ဌာယီဘာဝ (၉)ပါး/ (၁၀)ပါး မှာ --- ဇီဝုစ္ဆာ ဆိုတဲ့ ဌာယီဘာဝ၊ ရသအားဖြင့်ပြောရင် ဝိဘစ္ဆရသ ဆိုတာပါရှိတယ်။ (စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်း) ဖြစ်တယ်။

- ❖ ယောမင်းကြီး စီရင်ရေးသားတဲ့ အလင်္ကာနိဿယ မှာ ဒီလို မူရင်းဂါထာကို ပြတယ်။

ဂုဓိရာဒီဟိ၊ သွေးအစရှိသည်တို့ကြောင့်၎င်း၊ ပုတျာဒီဟိ၊ အကောင်ပုပ်အစရှိသည်တို့ကြောင့်၎င်း၊ ဝိရာဂတော၊ မချစ်မနှစ်သက်အပ်သောဝတ္ထုတို့ကြောင့်၎င်း၊ ကမေန၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော ဝိဘာဝ သုံးခုတို့၏ အစဉ်အားဖြင့်၊ ခေါဘနုဗ္ဗေဂီကရဏာယုတော၊ စိတ်ချောက်ချားခြင်း ထိတ်လန့်ခြင်း၊ စိုးရိမ်ခြင်းတို့နှင့်ယှဉ်သော၊ ဇီဝုစ္ဆာ၊ စက်ဆုပ်ခြင်း ဇီဝုစ္ဆာဌာယီဘာဝဖြစ်သော၊ ဝိဘစ္ဆော၊ ဝိဘစ္ဆရသသည်၊ ဟောတိ ဖြစ်၏။

(ယော၊ အလင်္ကာနိဿယ၊ ကဝိမျက်မှန်၊ ၁၈၉၉ စာ ၊ ၃၄၅၊ ၃၄၆)

- ❖ အဘိုးသခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း စီရင်ရေးသားတဲ့ ကဗျာသာရတ္ထသင်္ဂြိုဟ် မှာ ဒီလိုပြတယ်။

ဖီဂူစ္ဆာ ဟူသော ဝိဘစ္ဆရသ မှာ သွေး၊ အကောင်ပုပ်၊ မနှစ်သက် အပ်သောအရာတို့ကြောင့် ထိတ်လန့်၍ (စက်ဆုပ်ရွံရှာမှု) မျိုးများ ပါရှိသည်။

(အဘိုးမှိုင်း၊ ကဗျာသာရတ္ထသင်္ဂြိုဟ်၊ ကျော်လင်းစာပေ၊ ND စာ၊ ၁၃၈၊ ၁၅၃)

အဲဒီတော့ (အလှအပ/ Beauty) ကို အဓိကလေ့လာတဲ့ (ရသပညာ/ Aesthetics) နဲ့

စက်ဆုပ်စရာ၊ ရွံစရာ အကောင်ပုပ်တွေနဲ့ ဘယ်လိုဆက်စပ်ယှဉ်တွဲမလဲ။ စက်ဆုပ်စရာ၊ ရွံစရာ၊ အော့အန်ချင်စရာ အကောင်ပုပ်တွေနဲ့ (အလှအပ/ Beauty) ကို ဘယ်လို ဆက်စပ်မလဲ။ ရွံစရာ အော့အန်ချင်စရာ အကောင်ပုပ်တွေဟာ (အရပ်စကားနဲ့ အရပ်သား နားလည်အောင်ပြောရရင်) ---အဲဒီ အကောင်ပုပ်တွေဟာ လှသလား။

ဒါ့အပြင် မူလပါဠိ -ပြည် (အနာကထွက်တဲ့ပြည်) နှပ် - တို့ကိုလည်း ဖော်ပြတယ်။ မချစ်မနှစ်သက်အပ်တဲ့ --- မြေ ၊ ကင်း စတဲ့ အန္တရာယ် တွေအပြင် လူ၊ ရန်သူကို မြင်ရင်လည်း စက်ဆုပ်ခြင်းဖြစ်တယ်လို့ ... စေ့စေ့စပ်စပ် ကုန်စင်အောင် ပြခဲ့ပါတယ်။

အဲဒါတွေ (ဖီဂူစ္ဆာ / ဝိဘစ္ဆရသ) လို့ (ရသ) ထဲမှာ ထည့်သွင်းထားပေမယ့် မလိုလားအပ်တဲ့ မနှစ်သက်တဲ့ အရာတွေ၊ အကြောင်းအချက်တွေ ဖြစ်တယ်။ အနောက်တိုင်းစာပေတွေမှာလည်း (UGLINESS/အကျည်းတန်ခြင်း)ကို အလေးထားဆွေးနွေးကြပါတယ်။

Eugène Veron --- ဆိုတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်က ဒီလို ပြောတယ်။ မှတ်သားလောက်တယ်။

Art goes beyond mere beauty (for)
it encloses what is terrible or sad
ugly or joyous.

(EUGÈNE VERON , A esthetics, trans. Armstrong
(London: (Chapman and Hall, 1879) p. 110.) STOLNITZ ;* p. 166

❖ JEROME STOLNITZ. Aesthetics and Philosophy of Art
Criticism: A Critical Introduction;
Houghton Mifflin Co., Boston, 1960.

အနုပညာဟာ အလှသက်သက်ရဲ့ ဟိုဘက်ကို ရောက်တယ်။
ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တဲ့ (terrible မနှစ်မြို့စရာတွေ) ဝမ်းနည်း
စရာတွေ၊ (အရုပ်ဆိုးအကျည်းတန်တာတွေ) --- သို့မဟုတ် ပျော်
စရာတွေ သူ့မှာ ပါဝင်နေတယ်။

ထပ်ပြောပါရစေ။

အနုပညာဆိုတာ အလှသက်သက် (mere)ရဲ့ ဟိုဘက်ကို
ရောက်တယ်။ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တာတွေ (မနှစ်မြို့
စရာ terribleတွေ) ဝမ်းနည်းစရာတွေ၊ အရုပ်ဆိုး
အကျည်းတန် (UGLY) တာတွေဖို့မှမဟုတ် ပျော်စရာ
တွေ သူ့မှာ ပါဝင်နေတယ်။

ဒီမှာ ထူးခြားလာတာ အလေးဂရုပြုစရာကတော့ UGLY / အရုပ်ဆိုး
အကျည်းတန် ဆိုတဲ့ စကားပဲ။ အဲဒီစကားနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ပြောစရာ
ဆိုစရာတွေ အရင်ပြောကြဦးဖို့။
အဓိက စဉ်းစားစရာ မေးခွန်းထုတ်စရာကတော့ ---

အရုပ်ဆိုး အကျည်းတန်တာကို (ရသ)
အဖြစ် ခံစားနိုင်သလား။ ခံစားလို့ရသလား။

ပထမဆုံး ပြောဖို့ကတော့ (ရသ) ရဲ့ အဓိပ္ပာယ် / အနက်သဘောပါပဲ။
အဲဒီအတွက် အခိုင်မာဆုံး ယူရမှာက (အဘိဓာန် / အဘိဓာန်အနက်)
ပဲဖြစ်တယ်။ အဘိဓာန်မှာ ဒီလိုဖွင့်တယ်။ ရှေ့မှာတုန်းကလည်း ပြခဲ့ပါ
တယ်။

ရသ ၊ ၂ ၊ သာယာသော ခံစားမှု (ပါ၊ ရသ)

မြန်မာအဘိဓာန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ၂၀၀၈ ၊ စာမျက်နှာ - ၃၀၃

ရှေ့ပိုင်းတစ်နေရာမှာလည်း --- ကျွန်တော် ဒီလိုဖွင့်ဆိုခဲ့တယ်။ ကျွန်တော့်
အယူအဆပါပဲ။

ရသ ဆိုတာ နှစ်သက်ကြည်နူးမှု ဖြစ်တယ်။
သဘောကျသွားတာမျိုးပါပဲ။

အနောက်က (အယူအဆ / အဆိုအမိန့်) တချို့ကိုလည်း ရှေ့မှာပြခဲ့တယ်။

❖ အသေအချာ အလေးအနက် ဆင်ခြင်သုံးသပ်ကြည့်တော့ --- အထက်က
ပြခဲ့တဲ့ အဘိဓာန်ဖွင့်ဆိုချက် ပြီးတော့ ကျွန်တော့်ရဲ့ ဖွင့်ဆိုချက်တွေဟာ
သိပ် (ဟန်မကျဘူး) လို့ ထင်မိလာတယ်။ တစ်ခုခုတော့ (အံ့ချော်)နေပြီ
(လွဲ)နေပြီလို့ ထင်မိလာတယ်။ ရိုးရိုးလွယ်လွယ်ကလေး စဉ်းစားကြည့်ပါ။

အရုပ်ဆိုး အကျည်းတန်တာကို ကြည့်ရတာ နှစ်သက်ကြည်နူး
မှု ဖြစ်သလား။
သွေးတွေ ပြည်တွေနဲ့ ပုပ်ပွနေတဲ့ အကောင်ပုပ် ကိုတွေ့လိုက်
ကြည့်လိုက်ရတဲ့အခါမှာ နှစ်သက်ကြည်နူးမှု ဖြစ်သလား။
သာယာသွားသလား၊ သာယာမှုကို ခံစားလိုက်ရသလား။

အရပ်ဆိုး အကျည်းတန်တာကို ကျွန်တော်တို့ မကြည့်ချင်ဘူး၊
 မနှစ်သက်ဘူး။
 သွေးတွေ ပြည်တွေနဲ့ ရွံစရာပုပ်ပွနေတဲ့ အလောင်းကောင်ကို
 ကျွန်တော်တို့ မကြည့်ချင်ဘူး၊ နှစ်သက်ကြည်နူးမှု ဖြစ်ဖို့
 ဝေးစွ။
 အနားကို မကပ်ချင်ဘူး၊ ဘယ်လိုမှ သာယာမှုကို မခံစားရဘူး။

ရှင်းရှင်းကလေးပါပဲ။ အရပ်ဆိုးအကျည်းတန်တာကို
 ကျွန်တော်တို့ မနှစ်သက်ဘူး (ရသ) အဖြစ် မသတ်
 မှတ်နိုင်ဘူး၊ ရသမဟုတ်ဘူး။
 ဆက်ပြောဖို့ ရှိလာပါတယ်။

ရသဆိုတာ သာယာသော ခံစားမှု မဟုတ်
 ဘူး။ နှစ်သက် ကြည်နူးစွာ ခံစားရတယ်
 ဆိုတာလည်း မဟုတ်ဘူး။

ဒါဖြင့် ဘာလဲ။

ရသဆိုတာ
 ခံစားမှု ၊ ခံစားရတာ

ဘာကွာခြားသလဲ။

နှစ်သက်ကြည်နူးတာ မပါ
 ဘူး။ ခံစားရတာ သက်
 သက်လို့ ပြောသင့်တယ်။

ဘာကြောင့်လဲ။

နှစ်သက်ကြည်နူးစရာကိစ္စ၊ ဆိုပါတော့ (သိင်္ဂီရ) ယောက်ျား မိန်းမ ချစ်

ခင်နှစ်သက်ကြတဲ့အကြောင်း ရေးဖွဲ့ဖော်ပြ တင်ဆက်တာဆိုရင် ဖတ်သူ ကြည့်သူမှာ --- နှစ်သက်တဲ့ခံစားမှု ဖြစ်တယ်။ နှစ်သက်ကြည့်နူးစွာ ခံစားရတယ်။

ဒါပေမဲ့ စက်ဆုပ်စရာရွံ့စရာ အကောင်ပုပ်အကြောင်း ရေးသားဖော်ပြတင် ဆက်တယ်ဆိုရင် ---

ဖတ်သူ ကြည့်သူမှာ နှစ်သက်ကြည့်နူးမှု (လုံးဝ) ဖြစ်မှာ မဟုတ်ဘူး။ နှစ်သက်စွာ ခံစားရတယ် ဆိုတာလည်း (လုံးဝ) ဖြစ်မှာ မဟုတ်ဘူး။

ဒါ့ကြောင့် (ခံစားမှု) သက်သက်၊ ခံစားရတာ သက်သက်လို့ ပြောသင့် တယ်။

နှစ်သက်ကြည့်နူးစွာ ခံစားရတာရှိမယ်။ မနှစ်သက်ဘဲ စက်ဆုပ်ရွံ့ရှာ စွာ ခံစားရတာ ရှိမယ်ဆိုတာ တင်ပြခဲ့ပါတယ်။

(ရသ)ဆိုတာ (ပြောမဆုံးပေါင်၊ တောသုံးထောင်)ပါပဲ။ ဆွေးနွေးကြပါ။

ဒီသဘောကိုပဲ ---ရှေ့ပိုင်းမှာ ပြောခဲ့ပါသေးတယ်။

မင်းသမီးလေး ဒုက္ခရောက်တဲ့၊ သောကရောက်တဲ့ ဇာတ်ကားကို ဥပမာ ပေးခဲ့ပါတယ်။ မင်းသမီးလေး မျက်ရည်မစဲ ဖြစ်နေတဲ့အခါမှာ ရုပ်ရှင် ကြည့်နေတဲ့ ပရိသတ်ပါ ဝမ်းနည်းပက်လက် မျက်ရည်မဆည်နိုင်အောင် ဖြစ်ရတယ်။ အဲဒါက ကရုဏာရသ ကို (ခံစား) နေတာပဲ။

နောက် ဥပမာတစ်ခုက မြန်မာပြည်က ကျွန်းသစ်ကို စည်းမဲ့ကမ်းမဲ့ ခုတ် ပြီး (တရုတ်)တွေကို ရောင်းနေကြတယ်။ သစ်တောတွေ (ပြုန်း) ကုန်ပြီး လူထု ပိုဆင်းရဲလာတယ်။ အဲဒါကို မခံမရပ်နိုင်အောင် (ဒေါသ) ဖြစ်လာတယ်။ ရုဒ္ဓရသ ပဲပေါ့။ ခုတ်ရောင်းတဲ့သူတွေ၊ ဝယ်တဲ့ (တရုတ်) တွေကို (စက်ဆုပ်ရွံ့ရှာ) လာတယ်။ ဝိဘစ္ဆ ပေါ့။ တစ်ပြိုင်နက် ဇီဝုတ္တ စက်ဆုပ်ရွံ့ရှာလာတာပေါ့။ အဲဒါ သာယာကြည့်နူးတဲ့ ရသ... မဟုတ်တာ ပြောဖို့ လိုသေးလို့လား။ အဲဒါတွေဟာ (စက်ဆုပ်ရွံ့ရှာတဲ့ ခံစားမှု) တွေပဲ။ အရေးကြီးတယ်ထင်လို့ ထပ်ရှင်းလင်း ဖော်ပြတာပါ။

အဲဒီတော့ တစ်ခန်းရပ်ဖို့ ကောင်းပြီ။ ပြောချင်တာတွေကများ၊ အပြော

ကကောင်းကောင်း (မတတ်) တော့ ချာတိချာလည် ဖြစ်တယ်ဆိုရင်လည်း
တောင်းပန်ပါတယ်။ (စာပေ) အကြောင်း၊ (ရသ) အကြောင်း အတော်
အသင့် တင်ပြခဲ့ပါတယ်။

နိဂုံးချုပ်ချင်ပါပြီ၊ အဆုံးသတ် နိဂုံးမှာ ထင်ရှားတဲ့ ဆရာကြီး (၂)ဦး ရဲ့
စကားတစ်ခွန်းနဲ့ အဆုံးသတ်ရရင် အဆင်ပြေလုံလောက်လိမ့်မယ်
ထင်ပါတယ်။ ရယ်ညယ်ဝဲလက်နဲ့ သြစတင်ဝါရင် ---

RENÉ WELLEK, AUSTIN WARREN တို့ ဖြစ်ကြပါတယ်။

It seems --- best to consider as Literature
only works in which the aesthetic
function is dominant, ---

Wellek / Warren
Theory of Literature
1963, Penguin Books,
p. 25.

❖❖ ရသ (လုပ်ငန်း) လွှမ်းမိုးကဲလွန်နေတဲ့ (စာပေ) လက်ရာတွေကိုသာလျှင်
(စာပေ)လို့ သဘောထားခေါ်ဆိုသင့်ကြောင်း --- ထိုသို့ ခေါ်ဆို
တာသာလျှင် အကောင်းဆုံးဖြစ်ကြောင်း --- ❖❖

ဇော်ဇော်အောင်
စာပေဝေဖန်ရေးဆရာ
၂၀၁၅ ၊ စက်တင်ဘာ၊ ရန်ကုန်။

mgyc.com

mgyc.com

ဂန္ထဝင်

CLASSIC

ဂန္ထဝင်

န၊ ခေတ်အဆက်အဆက် မှတ်တမ်းတင်ခံရသော စာပေ။

(ပါ၊ ဂန္ထဝင်)

(မြန်မာအဘိဓာန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ၂၀၀၈။ စာမျက်နှာ ၇၈)

(သတ်ပုံကျမ်း၊ မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ၁၉၈၄· စာ ၅၅)

CLASSIC
ဂန္ထဝင်

: ✦ of the highest class ; being a model of its kind; excellent; standard ; authoritative; established ..

✦ အဆင့်အမြင့်ဆုံး အတန်းအစား၊ သူ့အမျိုးအစားထဲမှာ စံပြု၊ အကောင်းဆုံး၊ စံနမူနာ၊ ဩဇာအရှိဆုံး၊ အခြေတကျ အရှိဆုံး၊

✦ a writer, artist, etc. or a literary or artistic work generally recognized as excellent, authoritative.

- ✦ ယေဘုယျအားဖြင့် အကောင်းဆုံးလို့ သတ်မှတ်ထားကြတဲ့ စာပေ သို့မဟုတ် အနုပညာလက်ရာ၊ သို့မဟုတ် စာရေးဆရာ၊ အနုပညာသမား (အကောင်းဆုံးလို့ သတ်မှတ်)
- ✦ the works produced by the outstanding authors of ancient Greece and Rome.
- ✦ ရှေးခေတ်ဟောင်းဂရိနဲ့ ရောမက ထင်ရှားတဲ့စာရေးဆရာများ ဖန်တီးလိုက်တဲ့လက်ရာများ။

CLASSICAL
ဂန္ထဝင်မြောက်

: ✦ of the art, literature, and culture of the ancient Greeks and Romans or their writers, artists, etc.

✦ ရှေးခေတ်ဟောင်းဂရိနဲ့ ရောမတို့ရဲ့ ယဉ်ကျေးမှု၊ စာပေ၊ အနုပညာများ သို့မဟုတ် (ထိုစာပေအနုပညာများ ပြုစုဖန်တီးတဲ့) စာရေးဆရာ၊ အနုပညာရှင်များ။

✦ Characteristic of or derived from the literary and artistic standards, principles and methods of the ancient Greeks and Romans.

✦ ရှေးခေတ်ဟောင်းဂရိနဲ့ ရောမတို့ဆီကရတဲ့ စာပေနဲ့ အနုပညာနည်းပညာတွေ၊ သဘောတရားတွေ၊ စံတွေရဲ့ လက္ခဏာရပ်များ။

CLASSICISM
ဂန္ထဝင်ဝါဒ

: ✦ the aesthetic principles or Qualities regarded as characteristic of ancient Greece and Rome; objectivity, formality, balance,

simplicity, restraint, etc: generally contrasted with Romanticism.

✦ ရှေးခေတ်ဟောင်း ဂရိနဲ့ ရောမတို့ရဲ့ လက္ခဏာရပ်တွေလို့ ယူဆသတ်မှတ်ကြတဲ့ (ရသ) သဘောတရားတွေ၊ ရသ ဂုဏ်လက္ခဏာတွေကို ခေါ်တယ်။ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျခြင်း၊ သာမန် (ပုံစံ)ကျခြင်း၊ ထိန်းညှိခြင်း၊ ရိုးရှင်းခြင်း၊ ချုပ်ထိန်းခြင်း၊ ယေဘုယျအားဖြင့် (ရိုမန်တစ်ဝါဒ) နဲ့ ဆန့်ကျင်ကွဲပြားတဲ့ လက္ခဏာရပ်တွေ။

NEO : new ; recent ; latest

DESIGNATE : Point out; mark out ; indicate ; specify.

NEO - CLASSIC	: ✦ [adj] designating or of a revival of classic style & form in art & Literature. etc., as in England from c. 1660 -1740. (မူကွဲ 1660 - 1780)
ဂန္ထဝင်သစ်	

✦ 1660 - 1740 / 1780 နှစ်များအတွင်း အင်္ဂလန်မှာ --- ရှိခဲ့ဖူးတဲ့ အနုပညာ/စာပေတွေရဲ့ ရေးဟန်နဲ့ ပုံသဏ္ဍာန်တွေမှာ ဂန္ထဝင်ရေးဟန်/ ပုံသဏ္ဍာန်တွေ ပြန်လည်ဖော်ထုတ် သတ်မှတ်တာဖြစ်တယ်။ (ဂန္ထဝင်သစ် ဆိုတာပါပဲ)

ဒီလိုလည်းရှိတယ်။ ဖော်ပြကြတယ်။

ဂန္ထဝင်	→	ရိုမန်တစ်	→	သရုပ်မှန်	→	မော်ဒန်	→	ပိုစ်မော်ဒန်
---------	---	-----------	---	-----------	---	---------	---	--------------

18/19 ရာစု

1911

1960

ဒီလိုလည်းရှိတယ်။

Pre - modern → modern → Post - modern

neo-classicism (18 ရာစု) romanticism (19 ရာစု) → Modern

အင်္ဂလိပ် ကဗျာဆရာ, အက်ဆေးဆရာ, ဝေဖန်ရေးဆရာ --- ဆရာကြီး
မက်သယူးအာနိုး MATTHEW ARNOLD ရဲ့ The Study of
Poetry ကျမ်းထဲမှာ ဒီလို ဆိုမိန့်ခဲ့တယ်။

--- the true and right meaning of the word classic,
classical, is that the work in Question belongs to the
class of the very best.

ကိုး ROGER FOWLER, "A Dic : of Modern
Critical Terms", Routedge & Kegan
Paul, 1973, p. 29.

- ❖ ဂန္ထဝင်/ဂန္ထဝင်မြောက်ဆိုတဲ့ စကားရပ်တွေရဲ့ တကယ်အစစ် အမှန်အကန်
အဓိပ္ပာယ်က အဲဒီလက်ရာ/ works တွေဟာ အကောင်းဆုံး၊ အလွန်
ကောင်း ဆိုတဲ့ အုပ်စု အမျိုးအစားထဲမှာပါတဲ့ လက်ရာတွေ ဖြစ်တယ်။

မက်သယူးအာနိုး

MATTHEW ARNOLD.(1822-1888)

အင်္ဂလိပ်ကဗျာဆရာ, အက်ဆေးဆရာ, ဝေဖန်ရေးဆရာ။

ဘဝအလွမ်း

ရိုမန်တစ်အလွမ်း

ROMANTICISM

ရိုမန်တစ်အလွမ်း

[ROMANTICISM ကို ပြောချင်တာပါ။ ကျွန်တော့်ဆရာ ဇော်ဂျီ က (ဘဝအလွမ်း) လို့ ပြန်ဆိုကြောင်း မှတ်သားဖူးပါတယ်။ မောင်သာဇွန် က (ရောမန္တိက) လို့ ပြန်ဆို သုံးနှုန်းတယ်လို့လည်း ကြားဖူးထားပါတယ်။ ဆရာ (ဘဝအလွမ်း)ကို အမှတ်တရဖြစ်လို့ ကျွန်တော့်စာတမ်းကို ရိုမန်တစ်အလွမ်း လို့ အမည်တပ်လိုက်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်ကတော့ romanticism ကို (ရိုမန်တစ်ဝါဒ)လို့ပဲသုံးသွားမှာပါ။ (ရိုမန်တစ်)ဆိုတာကိုပဲ [ကြိုက်ပါတယ်] တချို့ ပုဂ္ဂိုလ်များက --- ISM ကို (ဝါဒ) လို့ ပြန်တာမကြိုက်ကြဘူးလို့ ကြားဖူးတယ်။ အကြားပါ။ စကားပမာ Existentialism ဆိုရင် ဝါဒနဲ့ တွဲမသုံးရဘူး။ ဝါဒမဟုတ်ဘူးလို့ ပြောကြတာ ကြားဖူးတယ်။ ကျွန်တော် အဲဒါတွေ မသိပါဘူး။ ကျွန်တော်ကတော့ (ရိုမန်တစ်ဝါဒ) လို့ပဲ သုံးတယ်။ ဝါဒဆိုတာ အယူပါ။ အယူဆိုတာ အယူအဆပါပဲ။ ပုံစံတစ်ခုပြပါရစေ။ (ယေဓမ္မာ ဟေတုပ္ပဘဝါ)ဆိုတဲ့ ပါဠိဂါထာစာသားကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ကြားဖူးကြမှာပါ။ ပုဂံပြည့်ရှင် (သီရိအနုရုဒ္ဓါဒေဝ) အနော်ရထာမင်းကြီးရဲ့ ကောင်းမှု အုတ်ခွက်ဘုရားတွေရဲ့ နောက်ကျောမှာပါတဲ့ စာတန်းအဖြစ် ကျော်ကြားပါတယ်။ အဲဒီဂါထာ (၄) ကြောင်းရဲ့ နောက်ဆုံးစာကြောင်းက ---

(ဧဝံဝါဒီ မဟာသမဏော) ဆိုတဲ့ စာကြောင်းဖြစ်တယ်။ အဲဒါကို (တိပိဋကဓရ မင်းကွန်း ဆရာတော်ဘုရားကြီးက ဒီလို ပြန်ဆိုတော်မူခဲ့တယ်။)

--- မဟာသမဏော၊ သုံးလူ့ဥက္ကဋ္ဌ ရဟန်းမြတ်ဖြစ်တော်မူသော ငါတို့ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဧဝံဝါဒီ၊ ဤသို့ သစ္စာလေးပါး အမှန်တရားကို ခွဲခြားဖော်ပြ ဝိဘဇ္ဇဟု ဝါဒ စင်ဖြူ အယူ ရှိတော်မူပေ၏။

(ဝါဒ) ဆိုတာ (အယူ) ပါပဲ။ (အယူအဆ) ပါပဲ။ ဒီသဘောနဲ့ ကျွန်တော် ရိုမန်တစ်ဝါဒ လို့ သုံးလိုက်ပါတယ်။]

စာပေအယူအဆ စာပေဝါဒတွေဟာ သမိုင်းမှာ စဉ်ဆက်မပြတ် ပေါ်ထွန်းခဲ့တယ်။ ပေါ်ထွန်းပုံ အခြင်းအရာကို ပြောရာမှာ သူ့အရင်က ဘယ်လိုအယူဝါဒတွေရှိခဲ့တယ်။ အဲဒါတွေကို ဘယ်လို ဆန့်ကျင်ဖောက်ထွက်ခဲ့ကြတယ်ဆိုတာကို အလေးထား ပြောဆို ဖော်ပြတတ်ကြတယ်။ တူတာတွေကို ပြောတယ်။ မတူတာတွေကို ပြောတယ်။ ပြုပြင်မွမ်းမံထားတာတွေကိုလည်း ပြောရတယ်။ (စာပေသမိုင်း) (Literary History) ပညာရပ်ရဲ့ သဘောက အဲသလိုရှိတာ မှတ်သားဖို့ပါပဲ။]

- ❖ **ROMANTICISM / ရိုမန်တစ်ဝါဒဆိုတာဘာလဲ။** (ရိုမန်တစ်ဝါဒ) ဆိုတာ --- စာပေ/ အနုပညာ လှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ်ကို ခေါ်တယ်။ **Romantic Movement** လို့လည်း အခေါ်အပြော ရှိတယ်။

ပြောစရာဖြစ်လာပြီ။ စာတမ်းက စတောင် မစရသေးဘူး။ ဝါဒလို့လည်း ပြောတယ်။ အခု လှုပ်ရှားမှုလို့လည်း ပြောတယ်။ အတူတူပဲလား။ နည်းနည်းရှုပ်လာပြီ။ သဘောကတော့ ထိုထိုသော အယူဝါဒများနဲ့အညီ စာပေအနုပညာတွေကို ရေးသားဖန်တီးဆောင်ရွက်ကြတာလို့ပဲ မှတ်ရပါမယ်။ ဒီနှစ်ခု အလဲအလှယ်သုံးပါတယ်။ အဲဒီ ဝါဒ / လှုပ်ရှားမှု ဘယ်တုန်းက ဘယ်မှာဖြစ်သွားသလဲ။

- ❖ အဲဒီ ဝါဒ / လှုပ်ရှားမှုကြီးဟာ ဥရောပနဲ့ အမေရိက (US) မှာ (၁၉) ရာစု ပထမတစ်ဝက်လောက်က ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါတယ်။

[တချို့စာတွေမှာ (၁၈) ရာစုက စပြီး (၁၉) ရာစု တစ်ဝက်လောက်အထိ လို့ဆိုတယ်။ တချို့မှာတော့ (၁၉) ရာစု ပထမတစ်ဝက်လို့ပဲ ဆိုတယ်။ တချို့ကတော့ (၁၈) ရာစု အဆုံးကစပြီး နှစ်ပေါင်း (၁၀၀) အတွင်း လို့ဆိုတယ်။ တချို့ကတော့လည်း (၁၇၉၀)ကစပြီး (၁၉၃၀) အထိလို့ အတိအကျဆိုတယ်။ တချို့ကတော့ ဂျာမနီနဲ့ အင်္ဂလန်မှာ (၁၇၉၀) ကစတယ်။ ပြင်သစ်မှာ (၁၈၂၀) ကစတယ်။ (၁၉၃၀)လောက်မှာ ရုရှနဲ့ အမေရိက (US) ကိုရောက်သွားတယ်လို့လည်း ဆိုကြတယ်။ မမှား နိုင်တာကတော့ (၁၉)ရာစု ပထမတစ်ဝက်ဆိုတာပါပဲ။]

[ဒီမှာ သတိပြုဖို့ ထပ်တင်ပြရမယ်ဆိုရင် သဘောထားအယူအဆနဲ့ လှုပ်ရှားမှုဆိုတဲ့ အပိုင်း (၂) ပိုင်းပေါ့။ ရိုမန်တစ်သဘောထား အယူအဆ ရှိလို့ အဲဒီသဘောထား အယူအဆတွေအတိုင်း အနုပညာတွေကို ရေး သားဖန်တီး ဆောင်ရွက်ကြတယ်။ ထင်ရှားပြီး လူတိုင်း နားယဉ် အသုံး တွင်နေတဲ့ စကားနဲ့ပြောရရင် (သီဝရီ / theory) နဲ့ (လက်တွေ့/ Practice) ပါပဲ။]

[အထက်စကားစဉ်နဲ့ ဆက်ရရင် --- သူ့အရင်က ရှိခဲ့တဲ့ ဝါဒအယူ တွေကို ဆန့်ကျင်ဖောက်ထွက်ခဲ့တယ်လို့ ပြောခဲ့တယ်။ သူ့အရင်က ဘယ်လို ဝါဒတွေ အယူတွေရှိခဲ့သလဲ။]

- ❖ ရိုမန်တစ်ဝါဒ/ လှုပ်ရှားမှု ဟာ သူ့အရင်ပေါ်ထွန်း ခေတ်စားတည်ရှိ ခဲ့တဲ့ ဂန္ထဝင်ဝါဒသစ်/ NEO-CLASSICISM ကို ဆန့်ကျင်ဖောက် ထွက်ခဲ့တယ်။ တော်လှန်ဖယ်ရှားပစ်လိုက်တယ်လို့လည်း အဆိုရှိတယ်။

[revolt against ဆိုတဲ့ စကားလုံးအသုံးများတယ်။ repudiate လို့လည်း သုံးတယ်။ လက်မခံတာ၊ ငြင်းပယ်တာဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ပဲပေါ့။ တချို့က shift လို့ သုံးတယ်။ ရွှေ့တယ်၊ ရွှေ့ပြောင်း အစားထိုးတယ်။ ပြောင်းလဲ တယ်ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်တွေပါပဲ။ အဘိဓာန်ကောင်းကောင်း စာအုပ်နဲ့ ကြည့်သင့်ပါတယ်။]

[(ဂန္ထဝင်ဝါဒသစ်) ဆိုတော့ (ဂန္ထဝင်ဝါဒဟောင်း) က ရှိရဦးမယ်။
နောက်တစ်ခါ (ဂန္ထဝင်ဝါဒသစ်) ဆိုတာဘာလဲ ကြည့်ရဦးမယ်။]

ဂန္ထဝင် / ဂန္ထဝင်သစ် / classicism / Neo --C.

❖ **CLASSIC / ဂန္ထဝင်**၊ မူရင်းကိုလိုက်ရင် --- စာပေအနုပညာ တစ်ရပ်ဟာ နှစ်ကာလရှည်ကြာစွာ လူအများက အနုပညာမြောက်လို့ နှစ်သက်လက်ခံကြတယ် --- ဆိုရင် အဲဒီ အနုပညာနဲ့ အနုပညာ ပစ္စည်းဟာ ဂန္ထဝင် မြောက်တယ် လို့ ပြောကြတယ်။ ဂန္ထဝင်စာရင်းသွင်း ကြတယ်။ ခေတ်အရှည်တည်တံ့ပြီး လူအများကြိုက် နှစ်သက်လက်ခံ ကြတဲ့အကောင်းဆုံး လက်ရာ တွေကို ခေါ်တာပါပဲ။ အဘိဓာန်တွေမှာတော့ (အကောင်းဆုံး၊ အကောင်းဆုံး အဆင့်အတန်းရှိတဲ့) လို့ ဖော်ပြကြတယ်။

❖ **CLASSICAL / ဂန္ထဝင် (ရှေးဟောင်း/ဂရိ /ရောမ)** ရှေးခေတ်ဟောင်း Antiquity လို့ ခေါ်တဲ့ ဂရိ / Greek နဲ့ ရောမ / Roman ခေတ်က အနုပညာ၊ စာပေ (ယဉ်ကျေးမှု) အစုစုတို့ကို ခေါ်တယ်။ တစ်နည်း ပြောရင် --- ရှေးဟောင်း (ဂရိ/ရောမ) ခေတ်က စာပေတွေ အနုပညာ လက်ရာတွေရဲ့ --- (စံနှုန်းတွေ၊ သဘောတရားတွေ၊ နည်းပညာတွေရဲ့ ဝိသေသလက္ခဏာတွေ) --- ကို ခေါ်တာဖြစ်တယ်။ **CLASSICISM / ဂန္ထဝင်ဝါဒ** လို့လည်းရှိတယ်။

[ဂရိနဲ့ ရောမတို့ရဲ့ ရှေးဟောင်း အနုပညာ အရပ်ရပ်ကို **GRAECO -ROMAN ANTIQUITY** လို့လည်း ခေါ်တတ်တယ်။ အဲဒါကိုပဲ **CLASSICAL ANTIQUITY** လို့လည်း ခေါ်တတ်တယ်။ တကယ်ပြောရင် ဂရိက သတ်သတ်၊ ရောမက သတ်သတ်။ အဲဒါကိုပဲ ပေါင်းပြီး ခေါ်တယ်။ နှစ်ကာလအားဖြင့် 1000 B.C ကနေ 500 B.C အထိ ယူတယ်။ နှစ်ပေါင်း 1500 အတွင်းသို့မဟုတ် နှစ်ပေါင်း 1500 လောက် ရှည်ကြာခဲ့တယ်လို့ ပြောလို့ရတယ်။]

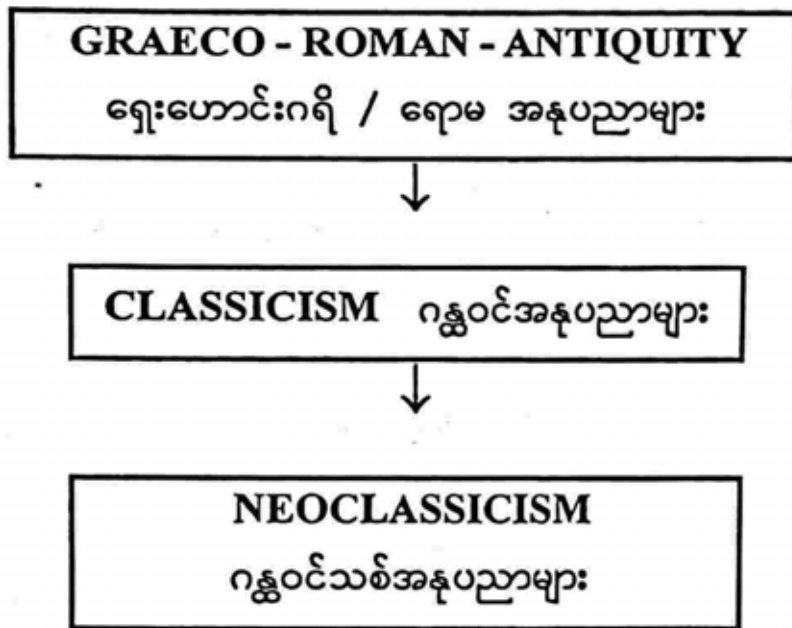
❖ **NEOCLASSICISM / ဂန္ထဝင်ဝါဒအသစ် / ဂန္ထဝင်သစ်ဝါဒ**

ရှေးဟောင်းဂရိနဲ့ ရောမအနုပညာ အတွေးအခေါ်တွေ၊ အနုပညာတွေဖြစ်တဲ့ (ဂန္ထဝင်ဝါဒ) ကို ပြန်လည်ဆန်းသစ်ထွန်းကားစေဖို့ ကြိုးပမ်းကြရာက ပေါ်ထွန်းလာတာပဲ။ NEO ဆိုတာ (အသစ်)ပေါ့။ ထူးခြားမှတ်သားဖို့က --- ဂန္ထဝင်ဝါဒသစ် / ဂန္ထဝင်သစ်ဝါဒက --- အနုပညာရပ် အားလုံးဟာ ရှေးဟောင်း ဂရိနဲ့ ရောမ အနုပညာရပ်များကို စံနမူနာထားပြီး (ဝါ) သူ့နောက်ကို တစ်သဝေမတိမ်း လိုက်ပြီး၊ ဖန်တီးကြရမယ် လို့ ဆိုတယ်။ လွယ်လွယ်ပြောရရင် ရှေးဟောင်းဂရိနဲ့ ရောမအတိုင်း (အတုခိုး) ပြီး လိုက်လုပ်ကြရမယ်လို့ ဆိုတာပဲ။ အောက်ဖော်ပြပါ ကောက်နုတ်ချက်က သဘောမိလိမ့်မယ် ထင်ပါတယ်။

[THE CENTRAL ASSUMPTION OF NEOCLASSICISM WAS THAT THE ANCIENT AUTHORS HAD ALREADY ATTAINED PERFECTION, SO THAT THE MODERN AUTHOR'S CHIEF TASK WAS TO (IMITATE) THEM --]

- ❖ ဂန္ထဝင်ဝါဒသစ် / NEOCLASSICISM ရဲ့ အဓိက အတွေးအခေါ်က --- ရှေးဆရာတွေဟာ အနုပညာမြောက်တဲ့ ကိစ္စမှာ ပြီးပြည့်စုံကြတယ်။ ကိစ္စပြီးခဲ့ကြပြီ။ နောက် (မော်ဒန်) ဆရာတွေအဖို့ အဓိကလုပ်ရမှာက --- ရှေးဆရာတွေ နောက်ကိုလိုက်ပြီး တုပ/ imitate / အတုခိုး ရေးဖို့ပဲ ဖြစ်တယ်။ စဉ်းစားကြည့်ပါ။ အတော်ဟန် မကျတာပဲ။ အတော်လွဲတာပဲ။ (ဦးပုည) တော်တာ အငြင်းပွားစရာမရှိပါဘူး။ မြန်မာစာပေ သမိုင်းမှာ အထင်ကရပဲ။ ဒါပေမဲ့ --- (ဦးပုည) ရေးတဲ့ (တေးထပ်) မျိုး (သုခမိန်လှိုင်) ကို လိုက်တုပြီး အရေးခိုင်းလို့ ဖြစ်မလား။ ကိုရဲ (သစ္စာနီ)ကို (နတ်သျှင်နောင်)ရဲ့ အချစ်ရတုကို လိုက်တုပြီး ရေးလို့ ပြောလို့ သင့်ပါ့မလား။ (အောင်ချိမ့်)ကို (နေမိရကန်)ကို တုပြီး (နေဝင်းရကန်) အရေးခိုင်းလို့ ဖြစ်ပါ့မလား။ အတော်လွဲတာပဲ။ အခုတော့ ဒီအယူအဆ ဘယ်သူမှ မပြောကြတော့ပါဘူး။ ဆေးဖော် ကြောဖက်တောင် မလုပ်ကြတော့ပါဘူး။ ခေတ်အဆက်ဆက် ပြောင်းလဲ တိုးတက်လာတဲ့ သဘောကို နားလည်သဘောပေါက်ထားကြဖို့ပါပဲ။

[အခုဆက်ရမှာက --- ရှေးဟောင်း ဂရိ/ ရောမစာပေ အနုပညာ သဘောတရားတွေ၊ ဖန်တီးပုံတွေဟာ ဘယ်လိုလဲ၊ ဘာတွေလဲ ဆိုတာ ပြောရတော့မယ်။ အဲဒါဆိုရင် ဂန္ထဝင်အနုပညာများအကြောင်း လည်း ပြောပြီးဖြစ်မယ်။ ဂန္ထဝင်သစ်ကိုလည်း ပြောပြီးဖြစ်မယ်။ ဘာကြောင့်လဲ။ ဂရိ/ရိုမန်ဆီက ဂန္ထဝင်ကယူတယ်၊ ဂန္ထဝင်ဆီက ဂန္ထဝင်သစ်က ယူတယ်။ ဒီလိုရှိတယ်။]

- ❖ **NEOCLASSICAL**အယူအဆများ၊ သံခိပ်ချုပ်ပြောရရင် (ဂန္ထဝင်သစ်) ဟာ ပုံသေကားကျ သဘောကို ခံယူကျင့်သုံးတယ်။ စာပေ (တခြားအနုပညာ များလည်းပါတယ်) ဖန်တီးရာမှာ --- (ပုံသေကားကျ) သဘောအတိုင်း ဖန်တီးတယ်။ ဝေဖန်ရေး (CRITICISM) မှာလည်း (ပုံသေကားကျ) တန်ဖိုးဖြတ်တယ်။ စာပေတစ်ရပ်ရဲ့ ကောင်းခြင်းလက္ခဏာတွေကို ပုံသေ ကားကျ ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားတယ်။

[ပုံစံအားဖြင့် **DECORUM** ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရရှိတယ်။ အဆင့် သတ်မှတ် တဲ့သဘောပဲ။ စာပေအမျိုးအစား / *gemres* ကို လိုက်ပြီးတော့ ရေးဟန်/ *style* ဇာတ်ဆောင် / *character* လှုပ်ရှားမှု / *action* တွေကို ပုံသေ ကားကျ အဆင့် / *rank* သတ်မှတ်ပေးထားတယ်။ (အလွမ်းဇာတ်ကြီး / **Tragedy**) ရေးရင် ခမ်းခမ်းနားနား ရေးရမယ်။ ဇာတ်ဆောင်တွေကလည်း

အောက်တန်းစား သာမန်လူတွေ မဖြစ်ရဘူး။ အထက်တန်းစား၊ မှူးမတ်၊ သူဌေး သူကြွယ်၊ မင်းညီ မင်းသား၊ ရှင်ဘုရင် စတာတွေ ဖြစ်ရမယ်။ ဇာတ်ဆောင်တွေရဲ့ လှုပ်ရှားမှုကလည်း အထက်တန်းကျတဲ့ ခမ်းနားတဲ့ အလုပ်တွေဖြစ်ရမယ်။ **high style** လို့ခေါ်တယ်။ (အဆင့်မြင့်ရေးဟန်) ပေါ့။ (အသောဇာတ် / **Comedy**) ရေးရင် ခမ်းခမ်းနားနား မရေးရဘူး။ ဇာတ်ဆောင်တွေကလည်း သာမန်အောက်တန်းစားတွေ ဖြစ်ရမယ်။ လှုပ်ရှားမှု **action** တွေကလည်း သာမန်အဆင့်နိမ့်တာတွေ မပြောပလောက်တာတွေ ဖြစ်ရမယ်။ **Low style** (အဆင့်နိမ့်ရေးဟန်) လို့ ခေါ်ကြတယ်။ သဘောကတော့ ပြောခဲ့တဲ့ **decorum** ဆိုတဲ့ (ပုံသေ ကားကျ)သဘောတရားကို လိုက်နာမှ အနုပညာပစ္စည်းကောင်းလို့ သတ်မှတ်ကြတယ်။ အဲဒါ ဂန္ထဝင်သစ် အယူအဆပဲ။]

[နောက်သဘောတရား/ သီဝရီတစ်ခုကတော့ **THE UNITIES** ဆိုတဲ့ ညီညွတ်မှု သီဝရီ ဖြစ်တယ်။ (ညီညွတ်မှုသုံးချက်/ **three unities**) လို့လည်း ခေါ်တယ်။ ရှေးရေးပြဇာတ်ကြီးတွေမှာ ဒီ ညီညွတ်မှု (၃) ချက်ပါရမယ်။ မပါရင် မကောင်းဘူးလို့ ဆိုကြတယ်။

- ၁။ အချိန်ညီညွတ်မှု Time
- ၂။ နေရာညီညွတ်မှု Space
- ၃။ လှုပ်ရှားမှု ညီညွတ်မှု Action.]

[ပြဇာတ်တစ်ပုဒ်ဆိုပါတော့။ ပြကွက် **Scence** တစ်ခုဟာ တစ်နေရာတည်း မှာပဲရှိရမယ်။ တစ်ကွက်က ကျုံးနဲ့ မြို့ရိုးနဲ့ မန္တလေးပြကွက်၊ နောက် တစ်ကွက်ကျတော့ ရွှေတိဂုံနောက်ခံနဲ့ ရန်ကုန်ပြကွက်ဆိုရင်၊ နေရာ ညီညွတ်မှု (ပျက်)တယ်။ မကောင်းဘူး။ မရေးရဘူး။ အချိန်လည်း ဒီလိုပဲ၊ တစ်သမတ်တည်း ရှိရမယ်။ တစ်နှစ်ခန့်အကြာတို့၊ ငါးနှစ်ခန့်အကြာ တို့ဆိုတာ မရှိရဘူး။ ရှိခဲ့ရင် (အချိန်ညီညွတ်မှု) ပျက်တယ်လို့ ပြောရမယ်။ (အချိန်နဲ့ နေရာ) ညီညွတ်မှု (၂)ခုနဲ့ ပြည့်စုံရင် (လှုပ်ရှားမှု / **action**) ဇာတ်ဆောင်များရဲ့လှုပ်ရှားမှုဟာလည်း ပြည့်စုံလာလိမ့်မယ်လို့ ယူဆကြ တယ်။]

(ကျွန်တော့်ရဲ့ ဇော်ဇော်အောင် (၁၉၉၈) စာပေဝေဖန်ရေးသဘောတရား အခြေခံကျမ်းနဲ့ (၂၀၀၄) ဇော်ဇော်အောင် ဖတ်စာတို့ကို ကြည့်ပါ။)

- ❖ ဂန္ထဝင်သစ် ရဲ့ ဒဿန နောက်ခံကတော့ အရစ္စတိုတယ်/ ARISTOTLE (384 - 322 B.C) နဲ့ ဟောရေ/ HORACE (65 - 8. BC) တို့ရဲ့ ကျမ်းတွေ ဖြစ်တယ်လို့ သမားစဉ် ဆိုမိန့်ကြတယ်။ (အရစ္စတိုတယ်)ရဲ့ ကျမ်းက POETICS BC. ခရစ်တော်မပေါ်မီ (၄) ရာစုအတွင်းမှာ ရေးခဲ့တယ်။ (ဟောရေ) ရဲ့ ကျမ်းကတော့ ARS POETICA (Art of Poetry) ဖြစ်တယ်။ 20 BC မှာရေးတယ်။ (ဂန္ထဝင်သစ်) ဟာ ဒီကျမ်း (၂) ကျမ်းကို အခြေခံတယ်လို့ သမားစဉ် အဆိုရှိခဲ့တယ်။

[အရစ္စတိုတယ်ဟာ ဂရိဒဿနပညာရှင် အကျော်အမော်ဖြစ်တယ်။ ပလေတို (PLATO) ရဲ့ တပည့်ကြီးဖြစ်တယ်။ ဒီအကြောင်းတွေ ဒီပုဂ္ဂိုလ်တွေကို လူတိုင်း သိပြီးသားပါ။ အပိုတွေ ပြောနေတယ်လို့ အပြစ်တင်ရင်လည်းခံပါ့မယ်။ သိပ်မကြာသေးခင်က အယ်ဒီတာ ချုပ်တစ်ယောက်က (ပလေတိုနဲ့ အရစ္စတိုတယ်)ကို ပြောင်းပြန်တွေ ရေးထားတာ ဖတ်လိုက်ရတယ်။ သူများ အပြစ်ကို ဖော်ပြအပုပ်ချတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ကျွန်တော်လည်း ခပ်ညှည့်ထဲမှာ ပါပါတယ်။ ဆိုချင်တာက ကျွန်တော်တို့ ပညာလောက၊ စာပေလောကရဲ့ အခြေအနေကို ရိပ်စားမိစေချင်လို့ ဖော်ပြလိုက်ရတာပါ။ အပုပ်ချချင်လို့ မဟုတ်ပါ။ ပလေတိုက ဆရာပါ။ အရစ္စတိုတယ်က တပည့်ပါ။]

- ❖ ဂန္ထဝင်သစ် ထွန်းကားခဲ့တဲ့ နှစ်ကာလများက (၁၆ ရာစု , ၁၇ရာစု , ၁၈ ရာစု) တစ်လျှောက်လုံးလို့ ဆိုကြတယ်။ ခန့်မှန်း ၁၅၅၀-၁၇၅၀ လို့လည်း အဆိုရှိတယ်။ အင်္ဂလိပ်စာပေ (ဝါ) အင်္ဂလန်ရဲ့ (ဂန္ထဝင်သစ်) ဟာ ခရစ်နှစ် ၁၆၆၀-၁၇၈၀ အတွင်းလို့ ဆိုကြတယ်။ တချို့ကလည်း ဒီအဆိုကို ပယ်တယ်။ ဂန္ထဝင်သစ် အတွေးအခေါ် အယူအဆတွေ တင်ပြရာမှာ အထင်ရှားဆုံးက ပြင်သစ်ကဗျာဆရာနဲ့ ဝေဖန်ရေးဆရာ ဘွားလို / NICOLAS BOILEAU (1636-1711) ဖြစ်တယ်။ သူ့ကျမ်းဟာ (ကဗျာအနုပညာ/ The Poetic Art) ဖြစ်တယ်။ ထူးခြားတာက အဲဒီ ကျမ်းကို (ကဗျာ)နဲ့ ရေးခဲ့တယ်။

- ❖ အခုထိတင်ပြခဲ့သမျှ ဂန္ထဝင်သစ် အကြောင်းလုံလောက်ပြီ ထင်ပါတယ်။ ရှေ့ဆက်လိုတဲ့ လူငယ်များ ဆက်ပွားကြပါ။ အခု ရိုမန်တစ်ဝါဒ / Romanticism ကို ဆက်ပါမယ်။

ရိုမန်တစ်ဝါဒ / ROMANTICISM

- ❖ အထက်မှာ နိဒါန်းတော့ ပျိုးခဲ့ပါတယ်။ ရိုမန်တစ်ဝါဒ (R) --- ဆိုတာ
  - ၁။ အနုပညာလှုပ်ရှားမှု movement တစ်ခုဖြစ်တယ်။
  - ၂။ ၁၉ ရာစု ပထမတစ်ဝက်လောက်မှာ ဖြစ်တယ်။
  - ၃။ ဥရောပနဲ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ ထွန်းကားခဲ့တယ်။
  - ၄။ သူ့အရင်ရှိခဲ့တဲ့ (ဂန္ထဝင်သစ်ဝါဒ) ကို ဖောက်ထွက်ခဲ့တယ်။ ဒါသဘောအချုပ် လက္ခဏာရပ် အချုပ်ပါပဲ။

(ဂန္ထဝင်သစ်ကို ဖောက်ထွက်ခဲ့တယ်ဆိုရုံနဲ့ မပြီးသေးဘူး။ သူ မယူတာတွေ၊ သူ ယူတာတွေ သိဖို့လိုတယ်။ သူ တရားကိုယ်သဘောကို သိဖို့လိုတယ်) ဒီလိုတွေ ရှိခဲ့တယ်။
- ❖ ရိုမန်တစ်ဝါဒ ရဲ့ (ရသသီဝရီ / တရားကိုယ်သဘောတရား)ဟာ ခံစားမှု သီဝရီ / EMOTIONALIST THEORY ဖြစ်တယ်။

THE AESTHETIC THEORY WHICH SPEAKS FOR
ROMANTICISM IS THE EMOTIONALIST THEORY.

(STOLNITZ. (1960) AESTHETIC AND PHILOSOPHY of
ART CRITICISM, HOUGHTON MIFFLIN CO., P. 160)

- ❖ (၁၉) ရာစု အလယ်လောက်တုန်းက ပြင်သစ်ပန်းချီ ဆရာတစ်ယောက် ရှိခဲ့တယ်။ ယန်းကိုရော / JEAN COROT (1796-1875) သူ့စကား တစ်ခွန်းကို ဆရာစဉ် သမားစဉ် အမြဲကိုးကားကြတယ်။ (ရိုမန်တစ်ဝါဒ/R) ရဲ့ သဘော အချုပ်မိတယ်လို့ ဆိုကြတယ်။ ဒီလိုပါ။

[BE GUIDED BY FEELING ALONE --- (FOLLOW) YOUR OWN CONVICTIONS. IT IS BETTER TO BE NOTHING THAN AN ECHO OF OTHERS PAINTERS --- IF YOU HAVE REALLY BEEN TOUCHED, YOU WILL CONVEY TO OTHERS THE SINCERITY OF YOUR EMOTIONS.]

painter COROT

ကိုးကား STOLNITZ

ညွှန်းပြီး၊ စာ၊ 158

ဒီလိုပြန်ကြည့်ပါတယ်။ ကျွန်တော့်ဘာသာပြန်ကို လိုရင် ပြင်ကြပါ။

[မင်းရဲ့ (ဖီလင်) ခံစားမှုကသာ ဦးဆောင်ပါစေ။ မင်းအသေအချာ ယုံကြည်တဲ့ ယုံကြည်ချက်နောက်ကို (လိုက်)ပါ။ တခြား ပန်းချီ ဆရာတွေရဲ့ ပဲ့တင်သံဖြစ်ရတာနဲ့စာရင် ဘာမှမဖြစ်တာက ပိုကောင်း ဦးမယ်။ မင်းတကယ် (ထိ) ပြီဆိုရင်တော့ မင်းရဲ့ခံစားမှုကို တစ်ပါးသူတွေထံ ရိုးသားစွာ အရောက်ပို့ပေးနိုင်လိမ့်မယ်။]

❖ ဒီမှာ (၃) ချက်တွေရမယ်။

၁။ ကိုယ့်ခံစားမှုကို အဓိကထား၊

၂။ ကိုယ့်ပုဂ္ဂလိက သဘောလက္ခဏာတွေ အလေးထား

၃။ ကိုယ့်ခံစားမှုကို တစ်ပါးသူဆီ ပို့ရာမှာ ရိုးသား (အပိုတွေ၊ အကွန့်အညွန့်တွေ မလုပ်နဲ့ ရိုးရိုးပဲ ပြန်ဖော်ပြ ...)

အနုပညာမှာ ဒီ (၃) ချက်နဲ့ ပြည့်စုံရလိမ့်မယ်လို့ ယူဆဖို့ဖြစ်တယ်။ ဒီ အယူအဆဟာ ဒီနေ့အထိ စာပေ/ အနုပညာသမိုင်းမှာ အခိုင်အမာ ဖြစ်နေတယ်။ တော်တော်များများ (ဒီနေ့အထိ) လက်ခံကြတယ်။

❖ အဲဒါကို ထပ်ချုပ်ရင် ---

၁။ အနုပညာဆိုတာ အနုပညာသမားရဲ့ ခံစားမှုကို ထုတ်ဖော်ပြသ ခြင်းရဲ့ မှတ်တမ်းဖြစ်တယ်။

၂။ အဲဒီခံစားမှု မှတ်တမ်းကို အနုပညာသမားက တစ်ပါးသူ ဆီရောက်အောင်ပို့တယ်... ဒီအယူအဆ (၁၉)ရာစုလောက်က စခဲ့ပေမယ့် (ဒီနေ့အထိ) တော်တော်များများ လက်ခံထားကြ တယ်။

❖ အဲဒါကို ထပ်ချုပ် --- (R) ဆိုတာ --- အနုပညာသမားရဲ့ ပုဂ္ဂလိက ခံစားမှုအတွေ့အကြုံ/ **THE INDIVIDUAL EMOTIONAL EXPERIENCE OF THE ARTIST** ----ပေါ်မှာ အခြေပြု တည်ဆောက်ထားတယ်။ ဒါတရားကိုယ်သဘော အချုပ်ပဲ။

[(R) ဟာ (၁၉) ရာစု ပထမတစ်ဝက်လောက်က စတယ်ပြော ပေမယ့် သူ့ရှေ့ပြေးအတွေးအခေါ်တွေက (ရှေ့မှာလည်း ပြောခဲ့ တယ်) ပလေတို / Plato နဲ့ သူ့တပည့်ကြီး အရစ္စတိုတယ်/ Aristotle တို့ အထိ ရောက်လိမ့်မယ်။ ဂရိဒဿနဆရာ လွန်ဂျီ နတ်/ Longinus (AD. 213- 273) မှာလည်းတွေ့ရတယ်။]

❖ နောက်အရေးကြီးတဲ့ အချက်တစ်ချက် ရှိလာပြန်တယ်။ အဲဒါကတော့ (R) ဟာ --- စိတ်ကူးကွန်မြူး ဖန်တီးမှု/ **CREATIVE IMAGINATION** ကို လည်းသိပ် (အလေးထား)တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ။ ဒါအနုပညာ သမားရဲ့ ပုဂ္ဂလိက လက္ခဏာဖြစ်တယ်။ သူများနောက် မလိုက်ဘူးဆိုတာ အရေးကြီးတယ်။ မိမိ (ကိုယ်ပိုင် ကိုယ်တိုင်) --- စိတ်ကူးဉာဏ် ကွန်မြူးပြီး မိမိကိုယ်တိုင် ဖန်တီးတယ်။ **ORIGINALITY** သဘော ဖြစ်တယ်။

❖ အထက်က စကားနဲ့ ပြန်ဆက်ရင် --- ရိုမန်တစ်ဝါဒ (R) ဆိုတာဟာ-

၁။ အနုပညာသမားရဲ့ ပုဂ္ဂလိက ခံစားမှုအတွေ့အကြုံ

၂။ သူ့စိတ်ကူးဉာဏ် ကွန်မြူးဖန်တီးမှု ---

ဒီ (၂) ခုပေါ်မှာ တည်ဆောက်ထားတယ်၊ ထားတာဖြစ်တယ်။

ROMANTICISM = ARTIST'S EMOTION + CREATIVE IMAGINATION

အခြားမှတ်ချက် အထွေထွေ၊ အထက်တစ်နေရာမှာ (DECORUM) သဘောတရားပြောခဲ့တယ်။ ခမ်းခမ်းနားနားကြီးတွေကို (NEO. C ဂန္ထဝင်သစ်) တွေက ရေးဖွဲ့ကြတယ်။ (R) တွေက သာမန်အသေးအဖွဲ့ ကလေးတွေကို ဂရုတစိုက်ရေးဖွဲ့ကြတယ်။ (မြန်မာကဗျာ) ပုံစံပြပါမယ်။ ဆရာကြီးဇော်ဂျီ ရေးဖွဲ့တဲ့ (ကြောင်မနက်ပြာ) (ဝမ်းဘဲငှက်) (ရွှေကျီးညှိ) (ဖားပြုတ်မ) (မိုးစွေငှက်) (သီချင်းသည်) ကဗျာတွေဟာ --- သာမန် အသေးအဖွဲ့ အကြောင်းအရာတွေပဲ ဖြစ်တယ်။ (ကြောင်) (ဘဲ) (ကျီး) (ဖားပြုတ်) (မိုးစွေငှက်)(ပုရစ်) ဒီကဗျာတွေမှာ (R/ ရိုမန်တစ်ဝါဒ)ရဲ့ အငွေ့အသက်တွေ ရှိနေတယ်။ (R) ရဲ့ သြဇာလက္ခဏာတွေ ရှိနေတယ်။ မြန်မာကဗျာဟာ --- အစဉ်အလာက ခွဲထွက်ပြီး --- Romanticism ထဲကို ကူးပြောင်းဝင်ရောက်လာတယ်။

အဲဒါ --- ခေတ်စမ်း --- ဖြစ်တယ်။

ဒါ ကျွန်တော့် အယူအဆပါ။ မကြိုက်ရင် ဆွေးနွေးကြပါ။

- ❖ နောက်ထပ်တင်ပြရပါဦးမယ်။ ခေတ်စမ်း နောင်တော် ဇော်ဂျီ ကို ပြခဲ့ ပြီးပါပြီ။ ခေတ်စမ်း ညီတော် မင်းသုဝဏ် ကို ဆက်တင်ပြပါဦးမယ်။
- ❖ (R) တွေက ရိုးရိုးသာမန်အကြောင်းရာ အသေးအဖွဲ့လေးတွေပဲ ရွေး ချယ်တယ်လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ အလားတူပဲ (အဖွဲ့အနွဲ့/အသုံးအနှုန်း: DICTION) မှာလည်း အကွန့်အညွန့် အဆန်းတကြယ် ခမ်းကြီး နားကြီးတွေကို မသုံးဘူး။ သာမန် ရပ်သုံးရွာသုံး စကားကို အလေးထား ရေးဖွဲ့ကြတယ်။ ဆရာကြီး မင်းသုဝဏ်ရဲ့ (လယ်စောင့်တဲလေး) ကို ပုံစံပြပါမယ်။

❖ မိုးရေတက်ရေ တဖွေးဖွေး
ကွင်းကျယ် အဝေးဝေး။